

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΠΟΙΝΗ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗΝ ΣΧΟΛΗΝ

ΥΠΟ

ΤΙΜΟΛ. Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ

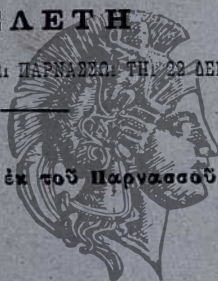
ΜΕΛΕΤΗ

ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΕΝ ΤΩ ΣΥΛΛΟΓΩ ΠΑΡΝΑΣΣΩ ΤΗ 22 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1889

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Παρνασσού

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

3 ΟΔΟΣ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΙΟΥ 3

1890

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

N

1195

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

595

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΠΟΙΝΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗΝ ΣΧΟΛΗΝ

ΥΠΟ

ΤΙΜΟΛ. Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

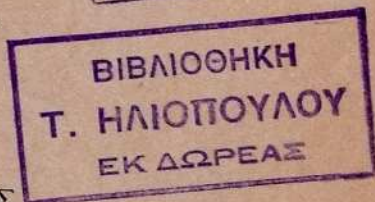
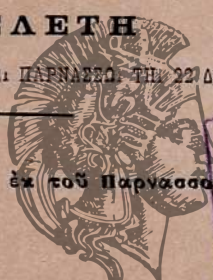
ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ

ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΕΝ ΤΩ ΣΥΛΛΟΓΩ ΠΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΤΗ 22 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1889

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Ανατύπωσις ἐκ τοῦ Παρνασσῶ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

§ ΟΔΟΣ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΕΙΟΥ §

1890

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΠΟΙΝΗ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗΝ ΣΧΟΛΗΝ

Κύριοι,

Τὸ μέγα κοινωνικὸν πρόβλημα τῆς ἀπὸ τοῦ ἐγκλήματος προασπίσεως τῶν τιμωφεστέρων δικαιωμάτων τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς κοινωνίας μελετᾶται ἀπὸ τινος χρόνου πανταχοῦ τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης μετὰ φείδονος ὑπὲρ ποτε ἐπιμελείας καὶ μετὰ θερμοῦ ἐνδιαφέροντος. Ἀλλ' ἡ μελέτη αὕτη καταλιποῦσα τὰς παλαιὰς μεθόδους ἐτράπη ἐπὶ νέαν ὁλως ὁδόν. Ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν σφαιρῶν τῆς μεταφυσικῆς, ἐν αἷς μέχρι τοῦδε μετηωρίζετο, κατελθοῦσα εἰς τὸ ταπεινόν, ἀλλ' ἀσφαλὲς ἔδαφος τῆς πραγματικότητος, ἐπ' αὐτῆς καὶ μόνῃς βασιζει πᾶν ἐπὶ τὰ πρόσω βῆμά της. Ὑπὸ τὸ ἄπλετον φῶς, ὅπερ ἡ θετικὴ φιλοσοφία ἐπέχυσεν, ἐγένετο κατὰδῆλον ὅτι τὰ κοινωνικὰ προβλήματα δὲν λύονται διὰ τῶν ἀφηρημένων ὑποθέσεων, διὰ τῆς ἰδεολογίας καὶ τῆς ὀνειροπολήσεως, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπακριβοῦς ἐρεῦνης καὶ γνώσεως αὐτοῦ τοῦ πραγματικοῦ κόσμου, ἐν ᾧ ζῇ καὶ δρᾷ καὶ κινεῖται ὁ ἄνθρωπος. Ἡ ἄμεσος παρατήρησις τῶν ποι-

κίλων γεγονότων καὶ φαινομένων, ἅτινα ὁ κοινωνικός βίος παρουσιάζει, ἡ εὗρεσις τοῦ συνδέσμου καὶ τῆς ἀλληλουχίας αὐτῶν διὰ τῆς στατιστικῆς εἶνε ἡ μόνη μέθοδος ἡ δυναμένη νὰ ὁδηγήσῃ εἰς ἀσφαλῆ καὶ πρακτικῶς ὠφέλιμα πορίσματα. Ἡ δὲ ἐφαρμογὴ αὐτῆς ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ ποινικοῦ δικαίου ἤρξατο ἤδη οὐκ ὀλίγους ἀποφέρουσα καρπούς.

Τῆς προοδευτικῆς ταύτης κινήσεως τὴν ἐναργεστέραν ἔκφρασιν ἀποτελεῖ ἡ ἐν Ἰταλίᾳ γεννηθεῖσα νέα ποινικὴ σχολή ἡ ἀποκληθεῖσα *θετικὴ*, ἔτι δὲ *ἀνθρωπολογικὴ*, διότι τὰς δοξασίας αὐτῆς θεμελιοῦ κυρίως ἐπὶ τῶν ἐρευνῶν, αἱ ποιεῖται ἐπὶ τοῦ *ἐγκληματίου ἀνθρώπου* δημιουργήσασα ἴδιον κλάδον ἐπιστήμης, τὸν τῆς *ἐγκληματικῆς ἀνθρωπολογίας* (*anthropologie criminelle*). Αἱ μελέται αὐτῆς καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἐξαγόμενα πορίσματα προσωρισμένα νὰ ἐπενέγκωσιν ἀληθῆ ἐπανάστασιν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ νὰ κλονίσωσιν ἐκ βάθρων τὰς μέχρι τοῦδε κρατούσας θεωρίας πανταχοῦ ζωηρὸν ἐξήγειραν τὸ ἐνδιαφέρον οὐ μόνον τῶν ἐπιστημόνων, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς κοινῆς γνώμης. Πανταχοῦ συνεζητήθησαν καὶ ἀνελύθησαν, ἐγένοντο ἀποδεκτὰ ἢ κατεπολεμήθησαν, πρὸς μείζονα δ' αὐτῶν διαφώτισιν καὶ προαγωγὴν, δύο μέχρι τοῦδε συνεκροτήθησαν διεθνή συνέδρια, τὸ πρῶτον ἐν Ῥώμῃ ἐν ἔτει 1885, καὶ τὸ δεύτερον ἐσχάτως ἐν Παρισίοις διαρκούσης τῆς παγκοσμίου ἐκθέσεως καὶ μόνον παρ' ἡμῖν, παρ' οἷς ἡ ἐπιστημονικὴ κίνησις βαδίζει ὡς ἡ χελώνη, καὶ ὦν τὴν μαχαρίαν ἀντάρκειαν καὶ προσήλωσιν εἰς τὰ ἅπαξ διδασχθέντα οὐδὲν

δύναται νὰ διαταράξη, ἐντελὲς σχεδὸν ἐπικρατεῖ ἄγνοια οὐ μόνον τῶν θεωριῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως τῆς σχολῆς ταύτης. Γινόμενος σήμερον ὁ κῆρυξ τῶν νέων δογμάτων καὶ ἐπιχειρῶν διὰ γενικῶν γραμμῶν νὰ ἀνα-
παραστήσω τὰς ἐκ τῆς μελέτης αὐτῶν ἐντυπώσεις μου, ἐνθαρρύνομαι ὑπὸ τῆς ἐλπίδος, ὅτι ἴσως δυνηθῶ νὰ ἐξε-
γείρω τὸ κοιμώμενον ἐνδιαφέρον τῶν παρ' ἡμῖν ἐπιστη-
μόνων καὶ δώσω ἀφορμὴν εἰς μελέτας πολλῶ ἐυρυτέρας καὶ ἐμβριθεστέρας τῆς ἐμῆς.

I

Ἡ φιλοσοφικὴ ἔρευνα περὶ τῆς δικαιολογικῆς βάσεως τῆς ποινῆς, ὁ δριμύτης τῆς ἀξιοποίνου πράξεως καὶ ἡ κατ' ἰδίαν μελέτη ἐκάστου τῶν ἀπαιτούμενων πρὸς τὴν παρξίν αὐτῆς ὄρων, ἡ μεθοδικὴ κατὰ τάξιν τῶν διαφορῶν ἀξιοποίνων πράξεων καὶ ἡ ἀνάλογος ἐπὶ τούτων ἐφαρμογὴ τῶν διαφορῶν ποινῶν: ἰδοὺ τὰ κεφαλαιώδη θέματα, περὶ ἃ μέχρι τοῦδε κυρίως περιεστρέφετο πᾶσα τῶν ποινικολόγων ἡ μέριμνα. Τοῦ κύκλου τούτου ἐξερχομένη ἡ ἀνθρωπολογικὴ σχολὴ νέους ἀνοίγει ὀρίζοντας καὶ νέα πεδία ἐρευνῶν. Εὕρισκομένη πρὸ τοῦ ἀπαισίου θεάματος, ὅπερ καθ' ἐκάστην παριστᾷ ἡ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὑπὸ διαφόρους μορφὰς ἐμφάνις τοῦ ἐγκλήματος ὡς πρῶ-
τιστον αὐτῆς μέλημα θεωρεῖ τὴν ἐξέτασιν τῶν αἰτίων τοῦ κοινωνικοῦ τούτου φαινομένου. Διατὶ ἐν μέσαις πε-
πολιτισμέναις κοινωνίαις, ἐν αἷς ἡ ἡμερότης τῶν ἡθῶν ἔχει ἀνέλθει εἰς τὸ κατακόρυφον σημεῖον, ὑπάρχουσιν

ἄνθρωποι, οἵτινες, δίκην θηρίων, βάφουσι τὰς χεῖρας αὐτῶν εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὁμοίου των, οἵτινες κλέπτουσι καὶ ληστεύουσι καὶ μυρίας ἄλλας διαπράττουσι κακουργίας; Ποία ἡ δύναμις ἡ ὠθοῦσα τοὺς ἀνθρώπους τούτους πρὸς ἐκτέλεσιν πράξεων, αἵτινες ἐν πάσῃ ἄλλῃ ψυχῇ ἐξεγείρουσι φρίκην καὶ ἀποστροφὴν, αἵτινες ἀνατρέπουσι πᾶν τοῦ κοινωνικοῦ βίου θεμέλιον;

Πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου, πρὸς εὔρεσιν τῶν παραγωγῶν αἰτίων τῆς ἐγκληματικότητος φυσικῶς ἐπιβάλλεται ἡ ἀνάγκη νὰ ἐρευνηθῇ κατὰ πρῶτον αὐτὸς ὁ ἐγκληματίας ἄνθρωπος, ἀφ' οὗ ἀπορρέει τὸ ἐγκλημα, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον πᾶσαι αἱ περιστοιχοῦσαι αὐτὸν φυσικαὶ καὶ κοινωνικαὶ περιστάσεις. Εἰς τοιαύτας δ' ἐρεῦνας μετὰ θερμῆς ἐπεδύθησαν οἱ ὁπαδοὶ τῆς νέας σχολῆς. Ἐξήτασαν τὸν ὅλον φυσικὸν καὶ ἡθικὸν ὀργανισμὸν τῶν ἐγκληματιῶν ἐμέτρησαν τὸ ἀνάστημά των καὶ ἐζύγισαν αὐτοὺς, ἐσημείωσαν τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου των, ἠρίθμησαν καὶ αὐτοὺς τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας των, ἐμελέτησαν τὰς ιδέας των καὶ τὰ αἰσθηματὰ των, τὰ ἦθη των καὶ τὴν γλῶσσαν μετὰ τῆς αὐτῆς δ' ἀφ' ἑτέρου ἐπιμελείας ἀνηρεύνησαν πάντα τὰ στοιχεῖα τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, ἐν ᾧ ζῇ καὶ κακουργεῖ ὁ ἐγκληματίας. Καὶ ἐκ τῶν ἐρευνῶν τούτων ἐπορίσθησαν τὸ συμπέρασμα, ὅτι διττοὶ εἰσιν οἱ παράγοντες τῆς ἐγκληματικότητος· παράγοντες ἐσωτερικοὶ ἢ ἀνθρωπολογικοὶ ἀναγόμενοι εἰς τὸν ὀργανισμὸν τοῦ ἐγκληματίου, καὶ παράγοντες ἐξωτερικοὶ ἀναγόμενοι εἰς τὸ φυσικὸν καὶ κοινωνικὸν περιβάλλον.

Ὑπάρχουσι δηλονότι ἐγκληματίαι, οἵτινες ἐν τῷ ὄργανισμῷ αὐτῶν κλείουσι τὸ ἐγκληματικὸν ἐνστικτον, οὗς αὐτὴ ἡ φύσις προώρισε διὰ τὸ ἐγκλημα. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γεννῶνται κακοῦργοι, ὡς γεννᾶται ὁ ποιητής, ὡς γεννᾶται ὁ καλλιτέχνης· τὸ στοιχειῶδες ἠθικὸν αἶσθημα τὸ ἐν παντὶ ἀνθρώπῳ ἐξελθόντι τῆς ἀγρίας καταστάσεως ἐνυπάρχον, ἐλλεῖπει τέλεον ἀπὸ τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Ἀποτελοῦσιν ἴδιον ἀνθρώπινον τύπον διακρινόμενον δι' ἰδίων ἀνατομικῶν καὶ ψυχολογικῶν χαρακτήρων. Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ ἑτέρα τάξις ἐγκληματιῶν, οἵτινες μὴ ἔχοντες ἄρκοῦσαν ἠθικὴν δύναμιν ἀντιστάσεως, παρορμῶνται εἰς τὸ ἐγκλημα ὑπὸ διαφόρων ἐξωτερικῶν αἰτιῶν, οἳ αἱ εἰσιν αἱ ἐπιδράσεις τοῦ κλίματος καὶ τῆς διαίτης, ἡ κακὴ ἀνατροφή ἢ ἡ ἑλλείψις πάσης τακτικῆς, τὰ ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ παραδείγματα, ἡ πείνᾳ καὶ ἡ ἐγκαταλείψει, αἱ ἐλλείψεις τῆς νομοθεσίας καὶ τῆς διοικήσεως ἢ ἄλλαι ἰδιόζουσαι τῷ ἀτόμῳ περιστάσεις καὶ σχέσεις. Οὗτοί εἰσιν οἱ καλούμενοι ἐκ περιστάσεως ἐγκληματίαι, παρ' οἷς ἡ ἐμμονὴ καὶ ἡ ἐπανάληψις τῶν ἐξωτερικῶν παρορμητικῶν αἰτιῶν δύναται νὰ μορφώσῃ καὶ μονιμοποιήσῃ τὴν πρὸς τὸ ἐγκληματεῖν ἑξίν, μεταβάλλουσα αὐτοὺς εἰς ἐγκληματίας ἐκ συνηθείας. Αὗται εἰσιν αἱ κυριώτεραι κατηγορίαι, εἰς ἃς διαιροῦνται οἱ ἐγκληματίαι κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν παραγόντων, οἵτινες δημιουργοῦσιν αὐτούς.

Ἡ ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐγκληματῶν ἐπίδρασις τοῦ περιβάλλοντος δὲν εἶνε νέα ἰδέα, οὐδ' ἀποκλειστικὸν ἀπόκτημα τῶν ἐρευνῶν τῆς ἀνθρωπολογικῆς σχολῆς. Πρῶτος ἀνέπτυξε καὶ ὑπεστήριξε

ταύτην ὁ Quetelet ἐν τῇ διασήμεῳ αὐτοῦ συγγραφῇ τῇ ἐπιγραφομένῃ *Κοινωνικὴ φυσική*. Δοξάζων οὗτος καὶ πειρώμενος διὰ τῆς στατιστικῆς νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι αἱ πράξεις καὶ τὰ φαινόμενα τοῦ κοινωνικοῦ βίου ὑπείκουσιν εἰς νόμους σταθεροὺς καὶ ἀνωτέρους πάσης ἀνθρωπίνης βουλήσεως, ἐνεργοῦντας μετὰ τῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ κανονικότητος ὥς οἱ νόμοι οἱ διέποντες τὸν φυσικὸν κόσμον, τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ ταύτας ἐξέτεινε καὶ ἐπὶ τῆς ἐγκληματικότητος τὴν πηγὴν αὐτῆς ἀνευρίσκων οὐχὶ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ ἀνθρωπίνῃ θελήσει, ἀλλ' ἐν τῇ ὑπάρξει καὶ τῷ συνδυασμῷ διαφόρων κοινωνικῶν ὄρων, οἵτινες κανονικῶς καὶ ἀναποδράστως ἐπενεργοῦσιν εἰς τὴν διαφορὸν αὐξήσιν καὶ τὸ εἶδος τῶν ἐγκλημάτων· κατέληγε δὲ συμπεραίνων, ὅτι ἡ κοινωνία προπαρασκευάζει τὸ ἔγκλημα, ὃ ἐγκληματίας μόνον ἐκτελεῖ αὐτό.

Τὴν οὕτω γενικῶς καὶ ἀπολύτως ἐκφερομένην ἰδέαν ταύτην ἀπεδέξατο ἐν μέρει ἡ νέα σχολή, μὴ ἀρνούμενη μὲν τὴν σχέσιν καὶ τὴν ἐπίδρασιν τῶν κοινωνικῶν αἰτιῶν ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τῶν ἐγκλημάτων, περιορίζουσα ὁμῶς ταύτην εἰς ὠρισμένην τάξιν ἐγκληματιῶν καὶ διδάσκουσα ὅτι τὸ ἔγκλημα εἶνε τὸ ἡθροισμένον ἀποτέλεσμα τῆς ἀτομικῆς ιδιοσυγκρασίας (ὀργανικῆς καὶ ψυχικῆς) τοῦ ἐγκληματίου καὶ τοῦ φυσικοῦ καὶ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος.

Ἄλλ' ἡ κεντρικὴ καὶ θεμελιώδης ἐργασία ἡ κυρίως χαρακτηρίζουσα τὴν σχολὴν ταύτην, ἡ ἀποτελοῦσα τὸν ἄξονα, περὶ ὃν πᾶσαι αἱ λοιπαὶ θεωρίαι τῶν ὀπαδῶν αὐτῆς περιστρέφονται, εἶνε αἱ φυσιολογικαὶ καὶ ψυχολο-

γικαὶ ἐπὶ τῶν ἐγκληματιῶν παρατηρήσεις αἱ σκοποῦσαι τὴν ἀνεύρεσιν τῶν διακριτικῶν χαρακτῆρων τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου, τοῦ ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως καταδικασμένου νὰ φέρεται διαρκῶς πρὸς τὸ ἐγκλημα. Καὶ ἀνεφάνησαν μὲν ἐν τῷ παρελθόντι θεωρεῖται τινὲς περὶ τοῦ ἐγκληματίου ὡς ὑπὸ τοῦ ἰδίου ὀργανισμοῦ ὠθουμένου πρὸς τὸ ἐγκλημα, ἀλλ' αὐταὶ οὐδαμῶς ἐστηρίζοντο ἐπὶ τοιούτων εἰδικῶν ἐπὶ τοῦ ἐγκληματίου ἀνθρωπολογικῶν ἐρευνῶν, αἵτινες πρῶτον ἤδη ὑπὸ τῶν ἐγκληματολόγων τῆς νέας σχολῆς ἐπιχειροῦνται.

Ἰδιαζούσης μνείας ἀξία εἶναι ἡ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος ἀκμάσασα θεωρία τοῦ ἱατροῦ Gall. Κατ' αὐτὴν πᾶσαι αἱ πνευματικαὶ ἰδιότητες τοῦ ἀνθρώπου, πάντα τὰ αἰσθημὰ, τὰ ἐνστικτὰ καὶ αἱ ὁρεγαὶ ἐδράζουσιν ἐκάστη ἐν ἰδιαίτερόν τι μῆκτι τοῦ ἐγκεφάλου, ἐν ἰδίῳ λοβῷ, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ ὄργανον τῆς ἐν αὐτῷ ἐνοικούσης δυνάμεως· πάντα δὲ τὰ ὄργανα ταῦτα ἐξωτερικεύονται ἐν τῷ κρανίῳ δι' ἰσαρίθμων ἐξοχῶν καθισταμένων αἰσθητῶν διὰ τεχνικῆς τινος ψηλαφήσεως τῆς κεφαλῆς. Οὕτω ἐν τῷ κρανιοσκοπικῷ χάρτι, ὅστις ἐπὶ τῇ βάσει τῆς θεωρίας ταύτης κατηρτίσθη, δυνάμεθα νὰ ἀνεύρωμεν ἀκριβῶς ὠρισμένην τὴν θέσιν πάσης ἀγαθῆς ἢ πονηρᾶς ἡμῶν κλίσεως, πάσης ἀρετῆς καὶ κακίας· ἐκ δὲ τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος ἐκτάσεως, ἣν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ καὶ συνεπῶς καὶ ἐν τῷ κρανίῳ κατέχει ἐκάστη ψυχικὴ ἰδιότης, ἐξαρτᾶται καὶ ἡ μείζων ἢ ἐλάσσων αὐτῆς δύναμις καὶ ἔντασις παρὰ τῷ ἀτόμῳ. Οἱ κακοῦργοι ἔχουσιν ὑπερμέτρως ἀνεπτυγμένα τὰ ὄργανα τῶν πονηρῶν διαθέσεων· ὁ φο-

νεὺς φονεύει, διότι ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ αὐτοῦ ὑπερέχει κατὰ τὸν ὄγκον τὸ ὄργανον τοῦ φόνου καὶ τῆς καταστροφῆς· ὁ κλέπτης κλέπτει, διότι ἔχει ὑπερβολικῶς ἀνεπτυγμένον τὸ ὄργανον τῆς πρὸς τὴν κλοπὴν ῥοπῆς. Αἱ πράξεις αὐ-
ται δὲν ἀπορρέουσιν ἀπὸ τῆς ἐλευθέρας βουλήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῶν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ὀργάνων, εἰς ἣν ἀναποδράστως ὑπείκει ὁ κακουργῶν.

Ἡ καινότροπος αὕτη θεωρία μεγάλην ἐμποιήσασα κατὰ τὴν ἐμφάνισιν της ἐντύπωσιν ἐγκατελείφθη τέλεον πρὸ πολλοῦ, οὐχὶ βεβαίως ἔνεκα τοῦ σφοδροῦ πολέμου, ὃν κατ' αὐτῆς ἤγειραν οἱ ποινικολόγοι, ὡς ἀποτρεπούσης πᾶσαν εὐθύνην καὶ ἐπομένως πᾶσαν ποινὴν ἀπὸ τοῦ ἐγκληματίου, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ πειραματικοῦ ἐλέγχου, εἰς ᾧ ὑπέβαλον αὐτὴν οἱ πλείστοι καὶ ἀριστοὶ τῶν φυσιο-
λόγων.

Διαφέρει ὡσαύτως, καίτοι ἐν πολλοῖς προσεγγίζουσα ταῖς δοξασίαις τῆς ἀνθρωπολογικῆς σχολῆς, ἡ περὶ τοῦ ἐγκληματίου γνώμη τῶν νεωτέρων φρενολόγων. Κατ' αὐτοὺς πάντες οἱ μεγάλοι κακοῦργοι, οἱ ἐπίμονον δεικνύοντες πρὸς τὸ ἐγκληματεῖν τάσιν, οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ παράφρονες, κατατασσόμενοι ἐν τῇ τάξει τῶν καλουμένην ἠθικῶς φρενοπαθῶν, οἵτινες πάλιν ὑπάγονται εἰς τὴν μεγάλην κλάσιν τῶν κληρονομικῶν ἢ ἐκφύλων φρενοπαθῶν. Ἡ πρὸς τὸ κακουργεῖν ῥοπή τῶν τοιούτων εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς κληρονομικῶς κτηθείσης παθολογικῆς καταστάσεως τοῦ ὁργανισμοῦ αὐτῶν. Αἱ φυλακαί, λέγει ὁ φρενολόγος Kraft-Ebbing, εἰσὶ πλήρεις ἠθικῶς φρενοπαθῶν.

Αἰσθητὴ ἤδη εἶνε ἡ ἀπὸ τῶν ιδεῶν τούτων διαφορὰ τῆς νέας θεωρίας, ἣν οἱ ὀπαδοὶ τῆς ἀνθρωπολογικῆς σχολῆς θέτουσιν ὡς βάσιν τῶν δοξασιῶν αὐτῶν. Ὡς ἀποκλειστικὸν ἀντικείμενον τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν θεωροῦντες τὸν ἐγκληματίαν ἄνθρωπον καὶ δημιουργοῦντες οὕτω ἴδιον καὶ ἄγνωστον μέχρι τοῦδε κλάδον ἐπιστήμης, τὸν τῆς ἐγκληματικῆς ἀνθρωπολογίας, ἐκ τῶν θετικῶν αὐτῆς πορισμάτων ἀντλοῦσι τὴν περὶ τοῦ ἐγκληματίου γνῶμην των. Ἀληθεῖς ἐργάζεται τῆς ἐπιστήμης δὲν ἐκλείσθησαν ἐν τῇ σπουδαστηρίῳ αὐτῶν ἵνα διὰ τῶν πτερυγῶν τῆς σκέψεως ἀναζητήσωσι τὴν λύσιν τοῦ τιθεμένου προβλήματος, ἀλλ' εἰσελθόντες εἰς τὰ θλιβερά τῶν φυλακῶν ἐνδικοιτήματα, ἀνεμίχθησαν μετὰ τοῦ κόσμου τῶν κακούργων, συναναστράφησαν αὐτοὺς καὶ εἰς ποικίλας καὶ λεπτομέρεστάτας ὑπέβαλον παρατηρήσεις, ὥς προϊόν δὲ τῆς ἐπιμόχθου ταύτης ἐργασίας ἀπεκόμισαν τὸ σύνολον τῶν φυσικῶν καὶ ψυχολογικῶν χαρακτῆρων, δι' ὧν ἡ χεὶρ τῆς φύσεως ἐστιγματίσεν ἀνθρώπους τινάς προορίσασα αὐτοὺς διὰ τὸ ἔργον τοῦ ὀνειδούς καὶ τῆς ἀτιμίας· ἀπετέλεσαν τὸν τύπον τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου, τοῦ ἔχοντος ἔμφυτον τὴν πρὸς τὸ κακουργεῖν τάσιν ἀπορρέουσιν οὐχὶ ἐξ αἰτίας παθολογικῆς, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀτομικῆς ιδιοφυίας.

Δὲν εἰσέρχομαι εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν ιδεῶν, δι' ὧν ἐξηγοῦσι τὴν ὑπαρξίν τοῦ ὄντος τούτου, διότι τοῦτο θεωρῶ κείμενον ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐμῆς μελέτης. Δὲν θὰ ἐξετάσω ὁποίας περιέχει πιθανότητας ἡ διδομένη λύσις εἰς τὸ ἀναγκαίως προβαλλόμενον ζήτημα διὰ τίνων

νόμων τῆς φύσεως παρήχθη ἡ ἰδιάζουσα αὕτη ἀνθρωπίνη ὑπαρξίς τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου, ἃν ᾔνε τρώντι προῖον τοῦ ἀταβισμού, ὡς παραδέχονται, δυνάμει τοῦ ὁποίου ὁ ἀνθρωπος ὀπισθοδρομεῖ καὶ ἐπανερχεται εἰς τὰς κατωτάτας τῆς ἀνελιξεως βαθμίδας, ἀναλαμβάνων τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν μορφήν τοῦ ἀγρίου ἀνθρώπου τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς. Ἡ ἔρευνα αὕτη οὐδεμίαν δύναται νὰ ἀσκήσῃ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν θεμάτων τοῦ ποινικοῦ δικαίου. Ὅ,τι κυρίως ἐνδιαφέρει τὴν ποινικὴν ἐπιστήμην εἶνε τὸ ζήτημα ἂν πραγματικῶς ὑπάρχωσι τοιοῦτοι ἐκ γενετῆς ἐγκληματίαι, ἂν ὑπάρχῃ τοιοῦτος ἀπαίσιος τύπος ἀνθρωπίνου ὄντος φέροντος ἐν ἑαυτῷ τὸ ἐνστικτον τοῦ ἐγκλήματος, καθόσον ἡ παραδοχὴ αὐτοῦ διασείει τὰ θεμέλια τῆς μέχρι τοῦδε κοινούσης ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ ἰδέας περὶ τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας τῆς τοῦ ἀνθρώπου βουλήσεως, ἣτις διέπει πάσας αὐτοῦ τὰς πράξεις καὶ ἐφ' ἧς βασίζεται ἡ περὶ καταλογισμοῦ θεωρία. Περὶ δὲ τοῦ ζητήματος τούτου δύναται τις ἀσφαλῶς νὰ κρίνῃ ἐγκύπτων εἰς τὴν μελέτην τῶν γενομένων, ὡς εἴρηται, ἐρευνῶν καὶ παρατηρήσεων.

Καὶ πρὶν ἢ ἐπιχειρήσω βραχεῖαν αὐτῶν ἀνάλυσιν δὲν διστάζω νὰ ἀνομολογήσω ὅτι κατ' ἐμὴν γνώμην δὲν δύνανται βᾶσιμοι νὰ ἐγερθῶσιν ἀμφιβολίαι περὶ τῆς ὑπαρξεως τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου. Ἡ πρώτη περὶ τούτου ἔνδειξις ἀπορρέει ἐξ αὐτοῦ τοῦ εἵδους τῶν πράξεων ἐγκληματιῶν τινων, ἐκ τῆς ὁμότητος, ἣτις χαρακτηρίζει αὐτάς, ἢ ἐκ τῆς ἀπὸ μικρᾶς ἔτι ἡλικίας καὶ συνεχοῦς κατόπιν ἐπικραλήψεως αὐτῶν οὐδαμῶς ἐπιδρώσης

τῆς ἐπιβληθείσης τιμωρίας. "Όταν βλέπωμεν ἄνθρωπὸν
τινα διαπράττοντα ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ ἀφορμῇ τὰ βδελυ-
ρώτερα τῶν κακουργημάτων, ὅταν βλέπωμεν ἄλλον ἐξ
ἀπαλῶν ὀνύχων ἐπιδίδοντα καὶ προαγόμενον εἰς τὸ ἔργον
τῆς κλοπῆς ἄνευ ἐξωτερικῆς τινος αἰτίας ὠθούσης αὐτὸν
πρὸς τοῦτο, πάντες ἐνὶ στόματι τοὺς ἀνθρώπους τούτους
ἀποκαλοῦμεν τέρατα, πάντες ἀνομολογοῦμεν ὅτι οἱ ἄν-
θρωποι οὗτοί εἰσι φύσει κακοῦργοι. Τοιούτου ἐγκληματίου
πρόσφατον παράδειγμα ἔχομεν παρ' ἡμῖν. "Όλοι βεβαίως
ἐνθυμοῦνται τὸν ἥρωα τῆς κλοπῆς τοῦ Νομισματικοῦ
Μουσείου. Τέκνον εὐπόρου καὶ ἐντίμου οἰκογενείας, γεν-
νηθεὶς ἐν οἴκῳ ἀνεγνωρισμένης χρηστότητος καὶ ἠθικῆς,
δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀποκαλύψῃ τὸ ἐν αὐτῷ ἐμφωλεῦον
ἐγκληματικὸν ἔνστικτον. Οὐδ' ἡ ἀνατροφή, οὐδ' ἡ ἐκ-
παίδευσίς, οὐδ' ἡ ἑκταχὺς πνευματικὴ εὐνοία αὐτοῦ
περιεκοσμεῖτο, ἡδυνήθησαν νὰ μεταβάλῃσι τὴν πονηρὰν
αὐτοῦ φύσιν. Παιδίον ἐτι κλέπτει τὰ πράγματα τῆς οἰ-
κογενείας του· ἔφηβος γενομένος κλέπτει τὰ βιβλία τῶν
φίλων του, ἐνῶ δὲ συνθέτει στίχους ἐξυμνῶν τὰ θέλγητρα
τῆς ἐρωμένης του, κλέπτει συγχρόνως τὰ εἰκασόφραγμα
αὐτῆς. Ἐφ' ὅσον ἡ ἡλικία αὐτοῦ προχωρεῖ ἐπὶ τοσοῦ-
τον τελειοποιεῖται εἰς τὸ ἐγκλημα· ἐν ἐλαχίστῳ χρονικῷ
διαστήματι ἀναβαίνει πάσας τὰς βαθμίδας τοῦ ἀτίμου
σταδίου του. Τελευταῖον, μόλις εἰκασαετής, διὰ τρόπου
μυστηριώδους τέχνης καὶ ἐπιτηδειότητος, προδίδοντας
τὴν κλεπτικὴν αὐτοῦ μεγαλοφυΐαν, κλέπτει τὰ νομί-
σματα τοῦ Μουσείου καὶ μεταβαίνων εἰς Παρίσιους πω-
λεῖ ταῦτα ἵνα καὶ πάλιν τὰ κλέψῃ ἀπὸ τῶν ἀγοραστῶν.

Τίς δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ ὅτι τὸ ἐνστικτον τῆς κλοπῆς ὑπῆρχεν ἐν τῷ ὀργανισμῷ αὐτοῦ, ὅτι ἐγεννήθη κλέπτῃς;

Ταύτην τὴν ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει ἐνυπάρχουσαν, τὴν ἐκ τῆς κοινῆς πείρας ἀπορρέουσαν ἰδέαν περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου ἐπεβάλλετο τῇ ἐπιστήμῃ νὰ διαφωτίσῃ καὶ στηρίξῃ ἐπὶ τῶν θετικῶν δεδομένων τῆς ἀμέσου παρατηρήσεως. Τὸν ἐγκληματίαν τοῦτον, οὗτινος τὴν πονηρὰν καὶ ἀνώμαλον φύσιν ἐν ταῖς ἰδίαις αὐτοῦ πράξεσι διαβλέπομεν, σκοποῦσι νὰ γνωρίσωσιν ἡμῖν αἱ πρό τινων μόλις ἐτῶν ἀρξάμεναι καὶ ὅσημέραι προαγόμεναι ἔρευναι.

II

Ὁ θεμελιωτὴς καὶ ἀρχηγὸς τῆς ἀνθρωπολογικῆς σχολῆς Καῖσαρ Λομπρόζο πάντῳ ἄλλῳ πληρέστερον ἐχάραξε τὴν εἰκόνα τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου ἐν τῷ ἐξόχῳ αὐτοῦ ἔργῳ τῷ φέροντι τίτλον «Ὁ ἐγκληματίας ἄνθρωπος»¹, ἐν ᾧ οὐ μόνον τὰς ἰδίας παρατηρήσεις ἐξέθηκεν, ἀλλὰ συνεκέντρωσε καὶ πάσας τὰς ὑπὸ τῶν λοιπῶν συνεργατῶν καὶ ὁμοφρόνων αὐτῷ γενομένας. Τῆς εἰκόνης ταύτης ἀτελῇ σκιαγραφίαν θέλω ἐκτυλίξαι πρὸ ὑμῶν, σημειῶν τοὺς κυριωτέρους χαρακτῆρας καὶ παραλείπων τοὺς ἀναγομένους εἰς τὴν καθαρῶς ἱατρικὴν ἐξέ-

¹ L'homme criminel. Etude Anthropologique et medico-legale par Césaire Lombroso.—Trad. sur la IVe édition italienne.

τασιν τοῦ ἐγκληματίου, οἵτινες εἰδικὴν ἀπαιτοῦσι γνῶσιν τῶν ἐν τῇ ἀνατομικῇ παραδεδεγμένων τεχνικῶν ὄρων καὶ τῶν δι' αὐτῶν ἐκφραζομένων ἐννοιῶν.

Ὁ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίας ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνάστημα ὑψηλότερον τοῦ κανονικοῦ καὶ τὸ σῶμα βαρύτερον τοῦ τῶν συνήθων ἀνθρώπων· τοὺς βραχίονας μακροὺς καὶ εὐρύν τὸν θώρακα. Ὁ καθ' ὅλου ὄγκος τοῦ κρανίου εἶνε μικρότερος παρὰ τοῖς ἐγκληματίαις, ἰδίως παρὰ τοῖς κλέπταις, ἀλλ' ἐνίοτε ἐξ ἐναντίας εἶνε ὑπερμεγέθους παρὰ τοῖς φονεῦσιν· ἡ δ' ἐπὶ πτωμάτων ἐγκληματιῶν ἀνατομικὴ ἔρευνα ἔφερεν εἰς φῶς διαφόρους ἀσυμμετρίας καὶ ἀνωμαλίας τοῦ κρανίου καὶ τοῦ ἐγκεφάλου.

Περὶ τῆς διαφορᾶς τῆς φυσιολογίας τῶν κακούργων ἀπὸ τῆς τῶν τιμίων ἀνθρώπων ὑπῆρχον μέχρι τοῦδε ἀόριστοι καὶ συγκεχυμένοι τινες ἰδέαι· οἱ μυηταρολογῶντες συνήθως ἀρέσκοντο νὰ παριστῶσιν αὐτοὺς ὑπὸ φρικτῆ μορφῇν μὲ πώγωνα ἀναβαίνοντα μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τὸ βλέμμα σπινθηροβόλον καὶ ἄγριον. Ἀλλ' ἐκ τῶν γενομένων παρατηρήσεων ἐξαγεται ὅτι οἱ φύσει ἐγκληματίαι, καίτοι μὴ παρουσιάζοντες πάντοτε τὴν φρικτὴν ταύτην μορφὴν, ἔχουσιν ὅλως ἰδιάζουσιν φυσιολογίας. Οἱ μᾶλλον προέχοντες καὶ συνηθέστερον ἀπαντῶμενοι χαρακτῆρες εἰσιν ἡ ὑπερμεγέθους ἀνάπτυξις τῆς σιαγόνης, ἡ ἀραιότης ἢ ἡ παντελὴς ἔλλειψις τοῦ πώγωνος, ἡ τραχύτης τοῦ βλέμματος, ἡ πυκνότης τῆς κόμης, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ὥτα εὐρέα καὶ ἀφεστῶτα τῆς κεφαλῆς, μέτωπον μικρὸν καὶ ὑπεκφεῦγον, στραβισμὸς καὶ δυσμορφία τῆς ρινός· χαρακτῆρες ἀναπολοῦντες

τὴν μορφήν τῶν ἀγρίων φυλῶν, ἰδίως δὲ τὴν τῶν Μογγόλων. Παρατηρήθη προσέτι ὅτι συνήθης εἶνε παρὰ τοῖς ἐγκληματίαις ἡ ὠχρότης τοῦ προσώπου καὶ ὅτι ἔχουσι συχνότερον μελανὰς τὰς τρίχας. Τοῦ φονέως ἰδίως παρέχει ἡμῖν ὁ Lombroso πλήρη τὴν εἰκόνα· ὁ φονεὺς ἔχει τὸ βλέμμα ὑελῶδες, ψυχρὸν καὶ ἀκίνητον, ἐνίοτε τὸν ὀφθαλμὸν βεβαμμένον εἰς τὸ αἷμα· τὴν ῥίνα συχνάκις γαμψήν ὡς τῶν ἀρπακτικῶν ὀρνέων, πάντοτε ὀγκώδης· αἱ σιαγόνες αὐτοῦ εἰσὶ λίαν ἀνεπτυγμέναι, τὰ ὦτα μακρά, τὰ μῆλα τῶν παρειῶν εὐρέα, αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ἄφθονοι καὶ βαθέος χρώματος. Συχνάκις ὁ πώγων εἶνε ἀραιός, οἱ κυνόδοντες λίαν ἀνεπτυγμένοι, τὰ χεῖλη λεπτά. Πολλάκις παρουσιάζονται σπασμοὶ νευρικοὶ ἢ συστολαὶ πρὸς τὸ ἐν μέρος τοῦ προσώπου, αἵτινες ἀποκαλύπτουσι τὴν ἐξοχὴν τῶν κυνόδοντων καὶ οὐδὲν σιν εἰς τὸ πρόσωπον ἔκφορσιν ἀπειλῆς.

Αἱ ἐπὶ τῶν κακούργων γυναικῶν ἐρευναί εἰσι λίαν περιωρισμέναι· οὐχ ἦττον ἐξ αὐτῶν ἐξάγεται ὅτι οἱ συχνότερον ἀπαντῶμενοι χαρακτῆρες εἶνε τὸ ἀρρενωπὸν τῆς φυσιογνωμίας, ὁ ἀπαίσιος ὀφθαλμός, ἡ προεξοχὴ τῶν μῆλων τῶν παρειῶν, ἡ ὑπερβολικὴ ἀνάπτυξις τῆς σιαγό-
νος καὶ τὸ λεπτὸν χεῖλος.

Ἄλλ' αἱ παρατηρήσεις αὗται ἀρκοῦσιν ἵνα ἀποδείξωσι τὴν ὕπαρξιν ἰδιάζοντος ἀνθρωπίνου τύπου προδίδοντος ἀμέσως καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως τὸν ἐκ γενετῆς ἐγκληματίαν; Ὁ Lombroso καὶ οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ δὲν ἀρνοῦνται ὅτι οἱ ἀναγραφέντες χαρακτῆρες ἀπαντῶσιν εἴτε μεμονωμένοι εἴτε πλειότεροι ὁμοῦ κατ' ἀνώτατον

ὄρον μόνον εἰς 40 μεταξύ 100 ἐγκληματιῶν. Τοῦτο δὲ εἶνε καὶ τὸ ἰσχυρότερον ἐπιχείρημα τῶν πολεμούντων τὰς ἰδέας αὐτῶν. Πῶς δύνασθε, λέγουσι, νὰ ὁμιλήτε περὶ τύπου τοῦ ἐγκληματίου ἀφοῦ ὁμολογεῖτε ὅτι μεταξύ ἑκατὸν ἐγκληματιῶν οἱ ἐξήκοντα οὐδένα παρουσιάζουσι τῶν συστατικῶν αὐτοῦ χαρακτήρων; Ἀλλ' τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἐξασθενεῖ ὅταν ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐν παραβολῇ πρὸς τοὺς ἐγκληματίας γενομένης ἐρεύνης ἐπὶ τῶν τιμῶν ἀνθρώπων· ἐκ ταύτης δὲ θετικῶς ἀποδεικνύεται ὅτι οἱ ἐκτεθέντες χαρακτήρες, οἱ ἀποκαλούμενοι *εὐφυλιστικοί*, ἀπαντῶσι μὲν ἐνίοτε καὶ παρὰ τοῖς τιμίσι ἀνθρώποις, ἀλλὰ δεκαπεντάκις πλείοτερον ἐπὶ τῶν ἐγκληματιῶν· ἐξάγεται δὲ προσέτι ὅτι τὸ σύνολον τῶν χαρακτήρων τούτων συνηνωμένων ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ σπανιώτατα παρουσιάζεται ἐν τοῖς τιμίσι ἀνθρώποις μόνις ἐπὶ δύο ἢ τριῶν ἐπὶ τοῖς ἑκατόν, ἐνῶ ἐν τοῖς ἐγκληματίαις παρατηρεῖται ἐπὶ 27 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. Ἡ μεγάλη αὕτη διαφορὰ εἶνε ἀρκούντως ἐνδεικτικὴ ¹.

¹ Ἐν τῷ συνελθόντι ἐσχάτως ἐν Παρισίοις, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ γάλλου ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης διεθνεῖ συνεδρίῳ τῆς ἐγκληματικῆς ἀνθρωπολογίας, τοῦτο ἐτέθηως πρῶτον πρὸς μελέτην ἀντικείμενον, ἐφ' οὗ καὶ μακρὰ διεξήχθη συζήτησις: ἂν δηλ. ὑπάρχωσι χαρακτῆρες ἀνατομικοὶ διακρίνοντες τοὺς ἐγκληματίας. Ἡ καταφατικὴ δὲ τοῦ ζητήματος τούτου λύσις ζωηρῶς ἐπολεμήθη ἰδίως ὑπὸ τοῦ ὡς εἰσηγηστῆ ὀρισθέντος L. Manouvrier, καθηγητοῦ τῆς ἐν Παρισίοις σχολῆς τῆς ἀνθρωπολογίας, ὅστις δὲν ἐδίστασε νὰ ἀποφανθῇ ὅτι ἡ ἀναζήτησις τῶν χαρακτῆρων τούτων ὁμοιάζει ἐν μέρει πρὸς τὴν τῆς φιλοσοφικῆς λίθου. Ἀλλὰ μετὰ

Θετικώτεραι καὶ πλουσιώτεραι εἰς ἐξαγόμενα εἶνε αἱ βιολογικαὶ καὶ ψυχολογικαὶ ἐπὶ τοῦ ἐγκληματίου παρατηρήσεις. Εἰς τὰς ὑπὸ τῶν ἐγκληματολόγων γενομένας ἐρεῦνας προστίθενται αἱ ἐκθέσεις καὶ αἱ περιγραφαὶ διαφόρων διευθυντῶν φυλακῶν ἢ συγγραφέων, λαβόντων ἀφορμὴν νὰ μελετήσωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν ἐν γένει βίον τῶν ἐγκληματιῶν.

Καὶ ἐν πρώτοις μεγάλη παρατηρεῖται παρ' αὐτοῖς φυσικὴ ἀναισθησία, ἥτοι ἀμβλύτης τῆς εἰς τὰς σωματικὰς ἀλγηδόνας αἰσθητικότητος, ἥτις ἐνίοτε φθάνει μέχρι ἐντελοῦς ἀναλγησίας. Ὡς ἐκ τούτου δύνανται νὰ ὑπομένωσι τὰς ἀλγεινοτέρας ἐγχειρήσεις ἄνευ γογγυσμοῦ τινος. Ἐκ τῆς ιδιότητος δ' αὐτῶν ταύτης ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη παρ' αὐτοῖς διαδοχὴ τῆς συνηθείας τοῦ στίζειν διάφορα μέρη τοῦ σώματος διὰ ποικίλων εἰκόνων (tattouage), εἰς ἣν μεγάλην ἀποδίδει σημασίαν ὁ Lombroso. Ἡ ἐπώδυνος αὕτη ἐγχείρησις, εἰς ἣν εὐχαρίστως ὑποβάλλουσιν ἑαυτοὺς, ἐνῶ ἄφ' ἐνὸς δεικνύει τὴν φυσικὴν αὐτῶν ἀναισθησίαν, ἄφ' ἑτέρου ἀποτελεῖ, κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦτον, μίαν ἔτι ἀπόδειξιν τῆς συγγενείας αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀγρίους τῆς διὰ τοῦ ἀταβισμού ἐξηγουμένης. Τρόντι ἡ συνηθεια αὕτη εἶνε εἰς τῶν κυριωτέρων

τὴν ἀπάντησιν τοῦ Lombroso τὸ συνέδριον παρεδέξατο διὰ ψηφοφορίας τὴν γνώμην αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἰταλῶν ἐγκληματολόγων «ὅτι ὑπάρχουσι χαρακτηριστὲς ἀνθρωπολογικοί, οἵτινες στιγματίζουν τοὺς ἐγκληματίας καὶ ὅτι αἱ συγκριτικαὶ ἔρευναι μεταξὺ τῶν τιμίων ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐγκληματιῶν δέον νὰ ἐξακολουθήσωσιν».

χαρκτηρῶν τῶν βαρβάρων τῆς ἀρχαιότητος λαῶν ὡς καὶ τῶν ζώντων εἰσέτι ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει· κατὰ τὰς διηγήσεις τῶν περιηγητῶν, πάντες δι' σημερινοὶ ἄγριοι στίζουσι τὰ σώματα αὐτῶν μέχρι πολλάκις καὶ τοῦ προσώπου.

Ἄλλ' ὁ θεμελιώδης ψυχολογικὸς χαρακτήρ, ὁ κυρίως διακρίνων τὸν ἐκ γενετῆς ἐγκληματιάν, καὶ ἀφ' οὗ πάντες σχεδὸν οἱ λοιποὶ ἀπορρέουσιν, εἶνε ἡ ἔμφυτος ἠθικὴ αὐτοῦ ἀναισθησία, ἕνεκα τῆς ὁποίας οὐδεμίαν αἰσθάνεται ἀποστροφὴν πρὸς τὴν ἰδέαν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἐγκλήματός τινος. Ὁ κανονικὸς ἄνθρωπος δύναται ὥσάυτως νὰ διανοηθῇ ἐγκληματικὴν τινὰ πράξιν, ἀλλὰ μόλις τοιαύτη τις σκέψις, ὡς ἀστραπή, διέλθῃ διὰ τοῦ πνεύματός του, τὸ ἠθικὸν αὐτοῦ αἶσθημα ἐξεγείρεται καὶ καταπνίγει αὐτήν. Τοῦναντίον ὁ φύσει κακοῦργος, ἀμα ἐξωτερικὴ τις περίστασις τῷ ἐμπνεύσῃ τὴν ἰδέαν τοῦ ἐγκλήματος, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σταθερίζει κατὰ νοῦν, εἶνε ἡ πιθανότης τῆς ἐπιτυχίας, οὐδεμίαν αἰσθανόμενος πρὸς τὸ ἐγκλημα ἀποστροφὴν, ἱκανὴν ἵνα τὸν συγκρατήσῃ, διότι τὸ παράγον ταύτην ἠθικὸν αἶσθημα δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ ψυχικῷ αὐτοῦ ὀργανισμῷ.

Ἡ ἔλλειψις προπάντων τοῦ ἐλέου καὶ τῆς συμπαθείας ἐπὶ τοῖς παθήμασι τῶν ἄλλων, ἰδίως παρὰ τοῖς φονεῦσι, πολλάκις εἰς ἀπίστευτον ἀνέρχεται βαθμόν. Φρίκην ἐμποιοῦσι τὰ ὑπὸ τοῦ Lombroso παρατιθέμενα παραδείγματα τοῦ κυνισμοῦ καὶ τῆς ἀπαθείας, μεθ' ἧς οὔτοι πολλάκις διαπράττουσι τὰ βδελυρώτερα τῶν κακοῦργημάτων καὶ ἦν ἐξακολουθοῦσι δεικνύοντες καὶ μετὰ τὴν

ἐκτέλεσιν αὐτῶν. Ὁ Boutellier, ἡλικίας μόλις εἴκοσι καὶ ἐνὸς ἐτῶν, ἀφοῦ ἐβύθισε πεντηκοντάκις τὴν μάχαιραν εἰς τὰ στήθη τῆς μητρός του, αἰσθανθεὶς κόπωςιν κατεκλίθη παρ' αὐτῇ καὶ ἐκοιμήθη ἡσύχως. Ὁ Corvoisier, ὅστις, φονεύσας τὸν ἀδελφόν του, διεμέλισε κατόπιν τὸ πτώμα του, δὲν ἠθέλησε νὰ διακόψῃ τὸ γεῦμά του ὅτε τῷ ἐπαρουσίασαν τὰ μέλη τοῦ θύματός του· ἐπειδὴ δὲ ἠπείλουν αὐτὸν διὰ τῆς λαιμητόμου, «δύνανται, εἶπε, νὰ μὲ κόψωσι μόνον εἰς δύο μέρη, ἀλλ' οὐχὶ εἰς ἑξ ὡς ἐτεμάχισα ἐγὼ ἐκεῖνον. Ὁ ἐγκέφαλός του ἀνεπήδησεν εἰς ὕψος δέκα ποδῶν· διατί δὲν δύναμαι νὰ πρᾶξω τὸ αὐτὸ καὶ διὰ σὰς!» Ὁ φοβερός Troppmann, τοῦ ὁποίου ἡ φήμη πανταχοῦ διεδόθη, ἔσχε τὴν γενναίότητα νὰ ἐξεικονίσῃ ἐν τινὶ ρωπογραφίματι τὴν ἀπαίσιαν σκηνήν, ἧς ἦτο ὁ μόνος ἐργάτης δύο μικρὰ παιδιὰ κεῖνται ἐκτάδην πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ φονέως, τὰ ἄλλα τέσσαρα, πληγέντα ἤδη, ἐκείρουσι τὰς χεῖρας εἰς ἐνδειξιν ἀπελπισίας· εἰς ἐπίμετρον δὲ θέλων νὰ συκοφαντήσῃ τὸν πατέρα, ὃν ὁμοίως ἐφόνευσε, τὴν εἰκόνα ταύτην ἐπιγράφει· «Διὰ τοιούτου τρόπου ὁ ἄθλιος πατὴρ Κίγκ, ὅστις μὲ κατέστρεψεν, ἐφόνευσεν ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειάν του».

Πρὸ τοιούτων παραδειγμάτων μένει ἑκπληκτός ἡ ἀνθρωπίνη συνείδησις καὶ πᾶσα ἐκλείπει ἀμφιβολία, ὅτι οἱ τοιούτων πράξεων αὐτουργοὶ ἀδύνατον νὰ ᾧσιν ὁμοίως διαπεπλασμένοι ὡς οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἔχουσιν ἑκτακτον καὶ ἀνώμαλον ἐν τῷ ὀργανισμῷ αὐτῶν, ὅπερ ἡ ἐπιστήμη δὲν ἠδυνήθη εἰσέτι θετικῶς νὰ ἐξακριβώσῃ.

Τὴν ἔκτακτον δὲ ταύτην ἀναισθησίαν πρὸς τὰ παθήματα τῶν ἄλλων παρετηρήθη, ὅτι πολλάκις δεικνύουσιν οἱ κακοῦργοι καὶ ἐπὶ τοῖς ἰδίοις παθήμασιν οὕτως, ὥστε τὸ αἶσθημα τῆς αὐτοσυντηρήσεως, τὸ κοινότερον τοῦτο καὶ ἰσχυρότερον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἔνστικτον, ἀποδεικνύεται ἐλλείπον ἀπὸ τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν πρὸ τοῦ ἰκριώματος εὐρισκόμενοι καὶ μέχρι τῆς ἐσχάτης ὥρας ἐκδηλοῦσι τὴν μεγαλειτέραν ἀπάθειαν καὶ ἀδιαφορίαν. Εἰς τὸν ἱερέα, ὅστις κατήχει αὐτὸν πρὸς μετάνοιαν, ὁ Dumollard ὑπενθύμισε τὴν φιάλην τοῦ οἴνου, ἣν πρὸ δέκα πέντε ἡμερῶν τῷ εἶχεν ὑποσχεθῆ. Ὁ κακοῦργος Rosso, ὁδηγούμενος εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως, παρεπονεῖτο διὰ τὴν κακὴν κατάστασιν τῶν ὁδῶν, δι' ὧν διήρχετο. Ὁ Allard ἐκάπνιζεν ἀκούων ἀναγινωσκομένην πρὸ τῆς ἐκτελέσεως τὴν εἰς θάνατον καταδίκην του, παρωδῶν δὲ τοὺς ἐν αὐτῇ νομικοὺς ὅρους, «καπνίζω, εἶπε, τὸ σιγάρον τοῦτο μετὰ προμελέτης καὶ ἐξ ἐνέδρας».

Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐντελοῦς ταύτης ἀναισθησίας διαλάμπουσιν ἐνίοτε παρὰ τοῖς κακοῦργοις καὶ τινα εὐγενῆ αἰσθήματα, παράδοξον ἀποτελοῦντα καὶ ἀπότομον ἀντίθεσιν πρὸς τὰς κακουργίας αὐτῶν. Οὕτω ὁ Trompmann ἐδάκρυεν ἀκούων προφερόμενον τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς του· ὁ Lacenaire καθ' ἣν ἡμέραν διέπραξεν ἕνα ἐκ τῶν πολλῶν φόνων του ἐξέθηκεν εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν του, ἵνα σώσῃ γαλῆν τινα, ἣτις ἐκινδύνευε νὰ κρημνισθῇ ἀπὸ τῆς στέγης. Τὰ αἰσθήματα ὅμως ταῦτά εἰσι

πρόσκαιρα, ἀσταθῆ καὶ διαλείποντα, πάντοτε δὲ ὑπο-
χείρια εἰς τὴν θεμελιώδη ἠθικὴν ἀναισθησίαν.

Παραλείπω τὴν ἀνάλυσιν ἄλλων τινῶν ψυχολογικῶν
χαρακτήρων τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου, οἳοί εἰσιν ἡ
μεγίστη ἀπρονοησία, τὸ ἄκρως ματαιόδοξον καὶ φιλέκ-
δικον, τὸ πάθος τῆς οἰνοποσίας καὶ τῆς χαρτοπαιξίας, ἵνα
σταματήσω πρὸ ἐνός, τοῦ ὁποίου ἡ διάγνωσις καὶ ἐξα-
κρίθωσις ἰδιάζουσιν ἔχει σημασίαν ὡς ἐκ τῆς μεταβολῆς,
ἣν προώρισται νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὰς κρατούσας σήμερον περὶ
ποινῆς ιδέας. Ἡ κυριαρχοῦσα σήμερον ἐν τε τῇ θεωρίᾳ
τοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ ἐν τῇ πρακτικῇ αὐτοῦ ἐφαρ-
μογῇ ἰδέα εἶνε ἡ τῆς βελτιώσεως τοῦ ἐγκληματίου· ἐπὶ
τῷ σκοπῷ δὲ τούτῳ μεγίστη πανταχοῦ καταβάλλεται
ἐργασία πρὸς τελειοποίησιν τῶν σωφρονιστικῶν συστη-
μάτων οὕτως ὥστε αἱ φυλακαὶ νὰ καταστῶσι σχολεῖα
ἠθικοποιήσεως καὶ ἀληθοῦς ἀναμορφώσεως. Ἄλλ' εἶνε
ἄρα γε πᾶς ἐγκληματίας ἐπιδεκτικὸς βελτιώσεως, εἶνε
ἱκανὸς νὰ αἰσθανθῇ ἀληθῆ ἐπὶ ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ με-
ταμέλειαν καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς νέαν ὁδόν; Δυστυχῶς τὰ
ἐξαγόμενα τῶν γενομένων παρατηρήσεων εἰς ἀποφατικὴν
ἄγουσιν ἀπάντησιν. Πάντες οἱ ἐκ γενετῆς καὶ ἐκ συνη-
θείας ἐγκληματαῖοι ὅχι μόνον οὐδεμίαν αἰσθάνονται τύ-
ψιν συνειδήσεως καὶ μεταμέλειαν, ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἀληθοῦς
κατέχονται πρὸς τὴν κακουργίαν στοργῆς, μὴ διστάζον-
τες πολλάκις καὶ νὰ ἐκδηλώσιν αὐτήν. «ὦ! Θεέ μου! τί
ώραῖον πρᾶγμα εἶνε τὸ κλέπτειν», ἤκουσε λέγοντα κλέ-
πτην τινὰ ὁ Ἀγγλὸς διευθυντῆς φυλακῶν Tsesterton.

καὶ ἂν ἀκόμη εἶχον ἑκατομμύρια, θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἦμαι κλέπτῃς».

Μεταξὺ 590 καταδίκων, οὓς ἐζήτησεν ὁ Lombroso, μόλις 17 ὡμολόγησαν τὸ ἐγκλημά των, δύο ἐκαυχῶντο ἐπὶ τούτῳ, οἱ δὲ λοιποὶ ὅχι μόνον δὲν ἐξέφραζον μεταμέλειάν τινα, ἀλλὰ καὶ παρεπονοῦντο κατὰ τῆς ἀδικίας, τῆς συκοφαντίας καὶ τοῦ φθόνου τῶν ἄλλων, οὔτινος, ὡς ἔλεγον, ἐγένοντο θύματα. Τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα ἔσχεν ἐκ τῶν ἐξετάσεων, ὡς ἐποίησατο ὁ Ferri, βεβαιῶν ὅτι μεταξὺ τῶν καταδίκων οἱ πλείότεροι ἀποδεικνύουσιν ὅτι οὐδεμίαν αἰσθάνονται μεταμέλειαν, εἴτε διὰ τῆς ἀδιαφορίας καὶ ἀναιδεΐας, μεθ' ἧς διηγοῦνται τὰς πράξεις των, εἴτε διὰ τῆς ἐπιμόνου ἀρνήσεως αὐτῶν· ἐλάχιστοι δὲ εἶνε οἱ δεικνύοντες τύπιν τινὰ συνειδήσεως. Ὁ δὲ Thomson, ἱατρός τῆς ἐν Σκωτίᾳ κεντρικῆς φυλακῆς, μεταξὺ 500 φανείων, οὓς ἐγνώρισε, βεβαιοῖ ὅτι μόλις τρεῖς ἠσθάνοντο μετάνοιάν τινα. Ἡ θλιβερά πραγματικότητα, ἣν ἐμελέτησα, λέγει προσέτι ὁ Tse-sterton, μὲ ἀναγκάζει νὰ εἶπω ὅτι τὰ ἐννέα δέκατα τῶν ἐκ συνηθείας ἐγκληματιῶν δὲν ἔχουσιν οὔτε τὴν ἐπιθυμίαν οὔτε τὴν πρόθεσιν νὰ μεταβάλωσι τὸ εἶδος τοῦ βίου των». Τέλος ὁ διάσημος Ρῶσος συγγραφεὺς Dostojevsky, ὅστις μακρὰ διήνυσεν ἔτη ἐν ταῖς φυλακαῖς τῆς Σιβηρίας, ἐν τῷ «οἴκῳ τῶν νεκρῶν», ὡς ἀποκαλεῖ αὐτάς, περιγράφων ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὰ τοῦ βίου καὶ τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν τῶν κακούργων, βεβαιοῖ ὅτι καθ' ὅλον τὸ μακρὸν διάστημα τῆς καθεύξεώς του οὐδὲν παρετήρησε παρ' αὐτοῖς σημεῖον μεταμελείας, οὐδ'

ἐλαχίστην τινὰ ἠθικὴν στενοχωρίαν ἐπὶ ταῖς τελεσθεῖσαις πράξεσι· τούναντίον ἤκουεν αὐτῶν ἀφηγουμένων μετὰ παιδικοῦ γέλωτος μόλις συγκρατουμένου τὰ φρικωδέστερα τῶν κακούργημάτων.

Ἰδίως δὲ παρὰ τοῖς ἐκ γενετῆς ἐγκληματίαις ἢ ἔλλειψις αὕτη παντὸς ἐλέγχου τῆς συνειδήσεως εἶνε ἀποτέλεσμα καὶ ἀπόδειξις ἐν ταύτῳ τῆς ἐμφύτου ἐλλείψεως τοῦ ἠθικοῦ αἰσθήματος, ἔνεκα τῆς ὁποίας εἰσὶν ἀνίκανοι νὰ συνχισθανθῶσι τὸ ἀνῆθικον καὶ μυσαρὸν τῶν πράξεων των. Ἄλλ' ἡ ἐμφυτος αὕτη ἀνικανότης ἀδύνατον εἶνε διὰ μέσων τεχνητῶν καὶ ἀνθρωπίνων νὰ ἐπανορθωθῇ καὶ ἡ ἐλπίς ἐπομένως τῆς ἠθικῆς ἀναμορφώσεως διὰ μέγα μέρος ἐγκληματιῶν ἀποδεικνύεται οὕτοια ἀνεπίδεκτος πραγματοποιήσεως. Βεβαίως ἡ ποιὴν δύναται γὰρ ἐπιφέρει ἐπ' ἐκείνων, οἵτινες φέρονται πρὸς τὸ ἐγκλημα ὠθούμενοι ἐκ διαφορῶν ἐξωτερικῶν αἰτιῶν, ἀλλ' οὐδεμίαν δύναται νὰ ἐπιφέρει μεταβολὴν ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἐν τῷ ὁργανισμῷ τῶν ὁποίων ἐνεφυτεύθη ἐκ γενετῆς τὸ ἐγκληματικὸν ἔνστικτον ἢ ἐρριζοβόλησε κατόπιν διὰ τῆς συνήθειας. Οὐδ' ἡ εἰσαχθεῖσα ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐκπαίδευσις καὶ ἠθικὴ διδασκαλία, οὐδ' ἡ ἐργασία, οὐδ' ἡ θρησκεία, οὐδ' ἄλλη τις δύναμις δύναται νὰ δημιουργήσῃ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος καὶ ἐμπνεύσῃ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν κακούργων τούτων τὸ ἐντελὲς ἀπ' αὐτῶν ἐλλεῖπον ἠθικὸν αἶσθημα.

Περὶ τούτου δύναται πᾶς τις ἀσφαλεστέραν νὰ μορφώσῃ ιδέαν, μελετῶν τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπελθούσης ῥιζικῆς μεταρρυθμίσεως τῶν φυλακῶν καὶ τῆς καταβαλ-

λομένης ἐν αὐταῖς μερίμνης πρὸς ἠθικὴν, οὕτως εἰπεῖν, ἀναγέννησιν τῶν καταδίκων. Διὰ ταύτης βεβαίως προσδοκᾶτο, ὅτι αἱ ὑποτροπαὶ ἤθελον σπρουδαίως ἐλαττωθῇ ἂν μὴ ἐξέλειπον ἐντελῶς. Τούναντίον ὁμῶς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν στατιστικῶν πάντων σχεδὸν τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, ἐξ ὧν προκύπτει, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποτροπῶν οὐ μόνον δὲν ἡλαττώθη, ἀλλὰ τούναντίον, ἔνεκα κυρίως τοῦ ἐπικρατήσαντος φιλανθρώπου πνεύματος ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῶν ποινῶν, τῶν ὁποίων ὡς μόνος σκοπὸς ἀναγράφεται ἡ βελτίωσις τοῦ καταδίκου, ἡὔξησεν ἕκτοτε ἐπαισθητῶς καὶ βαίνει πάντοτε ἐξογκούμενος.

Οὕτω ἐν Γαλλίᾳ ἐνῶ ἐν ἔτει 1850 ὁ ἀριθμὸς τῶν καθ' ὑποτροπὴν ἐπὶ κακουργήμασι κατηγορουμένων ἦτο 28 ⁰/₁₀₀, τῷ 1867 ἀνῆλθεν εἰς 42 ⁰/₁₀₀, τῷ 1882 εἰς 52 ⁰/₁₀₀ καὶ τῷ 1886 εἰς 56 ⁰/₁₀₀. Τὸ θλιβερὸν τοῦτο γεγονός πιστοποιῶν ὁ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἐν ἔτει 1885 συνεπέβαινεν ὅτι «τὸ ἀλυσιτελεῖς τῆς ποινῆς ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἠθικοποιήσεως καὶ τῆς ἐκφοβήσεως προκύπτει καθ' ἐκάστην ἐναργέστερον ἐκ τῶν ἐνδείξεων τῆς στατιστικῆς».

Ἐν Ἰταλίᾳ ἀπὸ τοῦ 1876 μέχρι τοῦ 1885 οἱ καταδικαζόμενοι ἐπὶ κακουργήμασι καθ' ὑποτροπὴν ἀπὸ 12 ¹/₂ ⁰/₁₀₀ ἀνῆλθον εἰς 34 ⁰/₁₀₀.

Ἐν Βελγίῳ δέ, τῇ κατ' ἐξοχὴν χώρᾳ τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς προσδευτικῶν μεταρρυθμίσεων, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποτροπιαζόντων ἀνέρχεται εἰς 56 ⁰/₁₀₀.

Ἡ αὐτὴ δὲ παρὰτρηρεῖται ὁσημέραι προϊοῦσα αὕξησης

τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑποτροπῶν καὶ ἐν Αὐστρίᾳ, Δανίᾳ, Σουηδίᾳ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς λοιποῖς κράτεσιν, ἐν οἷς ὑπάρχουσι ποινικαὶ στατιστικά.

III

Ἐπεχείρησα μέχρι τοῦδε νὰ ἀνακοινώσω ὑμῖν τὴν περὶ τοῦ ἐγκληματίου θεωρίαν τῆς ἀνθρωπολογικῆς σχολῆς, ἀναπτύξας τὰ κυριώτερα πορίσματα τῶν ἐρευνῶν, ἐφ' ὧν αὕτη βασιζέται. Θέλω ἤδη ἐξετάσει ἐν πάσῃ τῇ ἐφικτῇ βραχυλογίᾳ τίνα τὰ πορίσματα ταῦτα ἀσχοῦσιν ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ποινικοῦ δικαίου, ὅποιαν ἐπιφέρουσι μεταβολὴν ἐν ταῖς κοινῶς παραδεδεγμέναις σήμερον περὶ ποινῆς καὶ τῶν σπουδαιοτέρων ποινικῶν ζητημάτων ἰδέαις.

Ἡ βᾶσις, ἐφ' ἧς σήμερον τὸ ὅλον ποινικὸν σύστημα θεμελιούται, εἶνε ἡ προϋπόθεσις τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνοικούσης ἀπολύτου ἐλευθερίας τῆς βουλήσεως, δυνάμει τῆς ὁποίας δύναται νὰ ἐκλέγῃ μεταξὺ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, δύναται νὰ διευθύνῃ καὶ καθορίζῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐνέργειαν. Ἐκ τῆς ἠθικῆς ταύτης τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθερίας ἀπορρέει ἡ εὐθύνη αὐτοῦ ἐπὶ ταῖς πράξεσιν, ἃς ἐνεργεῖ, ὡς ἄμεσος δὲ συνέπεια τῆς εὐθύνης ταύτης ἐπέρχεται ἡ ποινή. Ἄνευ ἠθικῆς ἐλευθερίας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ εὐθύνη, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ποινή. Ἀλλ' εἰς τὴν προϋπόθεσιν ταύτην περὶ τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας τῆς τοῦ ἀνθρώπου βουλήσεως, ἣν ἡ μεταφυσικὴ φιλοσοφία τοῦ παρελθόντος μετέδωκε τῇ ποινικῇ

ἐπιστήμη, προφανῶς καὶ ἀποτόμως προσκρούουσιν αἱ περὶ τοῦ ἐγκλήματιου γνῶμαι τῆς νέας σχολῆς. Κατ' αὐτάς ὁ ἐγκληματίας εἶνε τοιοῦτος οὐχὶ ἐξ ἐλευθέρως βουλήσεως, ἀλλ' ὑπέικων εἰς τὸ ἔνστικτον τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ ἢ εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ περιβάλλοντος· δὲν εἶνε κύριος νὰ διαπράξῃ τὸ ἐγκλημα ἢ νὰ ἀποστῇ αὐτοῦ, ὑποκύπτει εἰς δυνάμιν ἀνωτέραν, τυραννικὴν καὶ ἀναπόδραστον. Συνεπῶς, ἡ δυνάτις τις νὰ συμπεράνῃ, οὐδεμίαν δύναται νὰ ὑπέχῃ ἐπὶ ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ εὐθύνην καὶ εἰς οὐδεμίαν δέον νὰ ὑποβάλληται ποινὴν.

Ἀλλὰ τὸ ἐπικίνδυνον τοῦτο καὶ ὀλέθριον τῇ κοινωνικῇ τάξει συμπέρασμα, εἰς ὃ φθάνει ἀναγκαίως ὁ συνδυάζων τὰς περὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐγκλήματος νέας ιδέας πρὸς τὰς κρατούσας περὶ ποινικῆς εὐθύνης καὶ καταλογισμοῦ θεωρίας, δὲν εἶνε βεβαίως καὶ ἐκεῖνο, εἰς ὃ καταλήγουσιν οἱ ἀκολουθοῦντες τὰ δογματὰ τῆς νέας σχολῆς. Διότι πρωτίστη αὐτῶν μέριμνα εἶνε νὰ καταδείξωσιν ὅτι ἐσφαλμένως καὶ ἀνευ τινὸς ἀνάγκης ἐτέθη ὡς ἀπαραίτητος ὅρος πρὸς ὑπαρξίν ποινῆς ἡ παρὰ τῷ ἐγκληματοῦντι ὑπαρξίς ἐλευθέρως βουλήσεως.

Ὁ ἀγὼν κατὰ τοῦ ἐγκλήματος ἐπιβάλλεται τῇ κοινωνίᾳ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς αὐτοσυντηρήσεως, εἰς ἣν ὑπέκει ὁ κοινωνικὸς ὀργανισμὸς ὡς πᾶς ζῶν ὀργανισμὸς. Ἡ κοινωνία ἵνα ὑπάρξῃ καὶ ζήσῃ ἔχει ἀνάγκην νὰ ἐξασφαλίσῃ ἑαυτὴν καὶ νὰ ἀμυνθῇ κατ' ἐκείνων, οἵτινες ἀπειλοῦσι νὰ ἀνατρέψωσι πάντα τῆς ὑπάρξεώς της θεμελιώδη ὅρον. Ἐκ τῆς ἀνάγκης δὲ ταύτης ἀντλεῖ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπιβάλλειν ποινάς. Ἀλλὰ τοῦ δικαιώματος

τούτου στερεῖται ἄρα γε ἡ κοινωνία προκειμένου νὰ ἐξασφαλίση ἑαυτὴν καὶ νὰ ἀμυνθῇ κατ' ἐκείνων, οἵτινες κηρύσσονται πολέμιοι αὐτῆς οὐχὶ ἐξ ἐλευθέρως θελήσεως, ἀλλ' εἰς ἐλλιπῇ ὑπείκοντες ὀργανισμόν; Οὐδεὶς βεβαίως δύναται τοιαύτην νὰ ὑποστηρίξῃ ἀρχήν, ὡς οὐδεὶς ποτε ἤθελε συμβουλεύσει τινὶ νὰ ἐγκαταλίπῃ ἑαυτὸν ἐκτεθειμένον καὶ ἀνυπεράσπιστον κατὰ τὴν ἐπίθεσιν ἀγρίου τινὸς θηρίου ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ ὅτι αὕτη πηγάζει ἐξ ἐνστίκτου ὀργανικοῦ. Εἴτε ὑπάρχει εἴτε μὴ ἐν τῇ τελείῃ τοῦ ἐγκλήματος ἐλευθερία βουλήσεως, ὁ διαπραξάς αὐτὸ ἄνθρωπος ἀποδεικνύεται ἐπικίνδυνος, ἀντικοινωνικός, καὶ ἡ κοινωνία ἀντιδρᾷ κατ' αὐτοῦ κινουμένη ὑπὸ τῆς ἀναμφισβητήτου ἀνάγκης τῆς ἰδίας ἀμύνης καὶ αὐτοσυντηρήσεως. "Ὅσον δὲ μείζων εἶνε ὁ κίνδυνος, ἐπὶ τοσοῦτον ἰσχυρότερα δέον νὰ ᾖ καὶ ἡ κατ' αὐτοῦ ἀντιδράσις. Εἰς τὸ κριτήριον ὅθεν τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας, ὅπερ ἀποδεικνύεται ἀνεπαρκὲς ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς βᾶσις τῆς ποινῆς, δέον νὰ ὑποκατασταθῇ τὸ θετικὸν καὶ ἀσφαλὲς κριτήριον τοῦ ἀπὸ τοῦ ἐγκληματίου ἐκπηγάζοντος κινδύνου. Ἡ διάγνωσις δὲ τοῦ κινδύνου τούτου ἔσται ἀδύνατος, ἂν μὴ γνωσθῇ ὁ βαθμὸς τῆς παρὰ τῷ ἐγκληματίᾳ ἠθικῆς διαστροφῆς καὶ κατὰπτώσεως. Τὸ εἶδος ἐπομένως καὶ τὸ μέτρον τῆς ποινῆς δέον νὰ ὀρίζεται οὐχὶ ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς ἠθικῆς τοῦ ἐγκληματίου ἐλευθερίας, ἀλλ' ἀναλόγως τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ἐντάσεως τῆς ἐν αὐτῷ ὑπαρχούσης κακοποιουῦς δυνάμεως.

Ἄλλ' ἂν τοιαύτην θέσητε ἀρχήν, ἂν μὴ ἐξαρτήσητε τὸν καταλογισμόν καὶ τὴν ποινὴν ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως

ἐλευθέρας βουλήσεως — ἀντιτάττουσιν οἱ πολέμιοι τῶν ἰδεῶν τούτων—θέλετε τιμωρήσει καὶ τὸν ἀποδεδειγμένον παράφρονα καὶ θὰ ἀναβιβάσῃτε ἐπὶ τῆς λαιμητόμου τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον, ὅστις, ἐν ἐκστάσει φρενῶν εὕρισκόμενος, διαπράττει τὸ ἔγκλημα. Εἰς τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἀπαντῶν ὁ Garoffalo¹, εἰς τῶν κυριωτέρων ἀντιπροσώπων τῆς νέας σχολῆς, καθιστᾷ ἐναργῆ τὴν μεταξὺ τῆς πράξεως τοῦ παράφρονος καὶ τοῦ ἐγκλήματος διαφορὰν. Ἡ ὑπὸ τοῦ παράφρονος τελουμένη πρᾶξις δύναται νὰ φέρῃ πάντα τὰ ἐξωτερικὰ στοιχεῖα τοῦ ἐγκλήματος χωρὶς νὰ ᾖ πράγματι τοιοῦτον. Οὐδεὶς λ. χ. δύναται νὰ θεωρήσῃ ἔγκλημα τὸ ὑπὸ τοῦ Modsley ἀναφερόμενον παράδειγμα τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἥτις ὑπὸ τὸ κράτος τῆς παρακρούσεως διατελούσα, βλέπει τὸν θάλαμον, ἐν ᾧ ἐκοιμάτο, περιβαλλόμενον ἀπὸ φλόγας καὶ ἵνα σώσῃ τὰ τέκνα αὐτῆς τὰ ρίπτει ἀπὸ τοῦ παραθύρου. Ἡ πρᾶξις αὕτη δὲν εἶνε ἔγκλημα, διότι ἡ αὐτουργὸς αὐτῆς δὲν εἶχε τὴν πρόθεσιν νὰ φονεύσῃ τὰ τέκνα της, δὲν εἶχε συνείδησιν τοῦ τελουμένου κακοῦ. Ἡ τοιαύτη δ' ἔλλειψις συνειδήσεως ἐν τῇ ἐνεργείᾳ, προερχομένη ἐκ τῆς διαταράξεως τῶν πνευματικῶν δυνάμεων, χαρακτηρίζει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸν παράφρονα, διαφέρονσα μόνον ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ καὶ τοῦ εἶδους τῆς παθήσεως. Ἀλλως τε ἡ πρᾶξις τοῦ παράφρονος δὲν ἀποκαλύπτει τὸν ἀληθῆ αὐτοῦ χαρακτῆρα, δὲν ἀπορρέει ἀπὸ τῆς φυ-

1 La criminologie. Etude sur la nature du crime et la theorie de la penalité.

σικῆς τοῦ χαρακτῆρος τούτου κακότητος καὶ διαφθορᾶς, ἀλλ' ἀπὸ τῆς παθολογικῆς καταστάσεως, ἣτις διαστρέφει καὶ ἄλλοιον παριστᾷ αὐτὸν κατατήκουσα καὶ τείνουσα νὰ καταστρέψῃ τὸν ὀργανισμόν τοῦ ἐκ τοιαύτης παθήσεως νοσοῦντος. Καὶ ἔνεκα τούτου ὁ παράφρων ἐγκληματίας εἶνε ἄξιος τοῦ οἴκτου καὶ τῆς συμπαθείας, μεθ' ἧς ὀφείλει νὰ περιθάλλῃ αὐτὸν ἡ κοινωνία, ὅσον δὲ καὶ ἂν ἀποδειχθῇ ἐπικίνδυνος ἡ κατ' αὐτοῦ κοινωνικὴ ἄμυνα, δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὰ ὅρια τοῦ ἐν θεραπευτικῷ ἀσύλῳ περιορισμοῦ προσκαίρου ἢ διαρκoῦς ἀναλόγως τῆς διαρκείας τῆς νόσου του. Τὸ τοιοῦτον μέτρον ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ ἡ κοινωνία, προνοοῦσα περὶ τῆς ἰδίας ἐξασφάλισεως. Ἡ βεβαίως τῆς παραφροσύνης, ἀντὶ ὡς μέχρι τοῦδε νὰ συνεφέληται τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ἐγκληματίου, δέον τούναντιον νὰ ἐπιφέρῃ τὸν ἐπ' αὐτοῦ στῶ χρόνῳ περιορισμόν ἐν ἀσύλῳ ἰδρυμένῳ ἐπὶ τούτῳ διὰ τοὺς παράφρονas ἐγκληματίας.

Ἡ νέα αὕτη βᾶσις τοῦ καταλογισμοῦ οὐσιωδῶς ἐν τούτοις μεταβάλλει τὴν περὶ τοῦ ἀκαταλογίστου ἔνεκεν μέθης ἰσχύουσαν θεωρίαν. Κατ' αὐτήν, ἡ μέθη ἐν ἴσῃ τιθεμένη μοίρᾳ πρὸς τὴν παραφροσύνην, ἀποκλείει ἢ ἐλαττοῖ τὸ καταλογιστὸν τῶν πράξεων ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ αὐτῆς. Ἀλλὰ κατὰ τὴν τιθεμένην ὑπὸ τῆς νέας σχολῆς ἀρχὴν ἐν πάσῃ εἰδικῇ περιπτώσει ἐξετασέον ἐστίν, ἂν τὸ ἐν καταστάσει μέθης τελεσθὲν ἐγκλημα ἀνταποκρίνηται εἰς τὸν πραγματικὸν τοῦ αὐτουργοῦ χαρακτῆρα, ἂν ἀπορρέῃ ἀπὸ τῶν ἐμφύτων αὐτῷ κακοποιῶν τάσεων, τὰς ὁποίας ἡ μέθη συνετέλεσε μόνον νὰ ἐξερε-

θίση καὶ ἐκδηλώση. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ διαπρά-
ξας τὸ ἔγκλημα δέον νὰ καταδικασθῇ ὥσει ἐν νηφαλιό-
τητι διέπραττεν αὐτό, ὅσοιςδήποτε καὶ ἂν ᾖ ὁ ἀριθμὸς
τῶν φιαλῶν, ὅς ἐκένωσεν. Ἐξ ἐναντίας δὲ τὸ ἔγκλημα
δὲν πρέπει νὰ τιμωρῇται, ὅταν ἡ μόνη αὐτοῦ ἀφορμὴ
ὑπῆρξεν ἡ μέθη, ὅταν προφανῶς ἀπάδη πρὸς τὸν ἀπο-
δεδειγμένως ἀγαθὸν τοῦ διαπράξαντος χαρακτῆρα.

Ἀπὸ τῆς αὐτῆς δ' ἐπόψεως ἐκτιμᾶται κατὰ τὴν ἀνα-
πτυσσομένην θεωρίαν καὶ ἡ νεαρὰ τοῦ ἐγκληματίου ἡλι-
κία. Αἱ κατὰ τῶν ἀνηλίκων ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ δέον
νὰ ἔχωσιν ὡς μέτρον οὐχὶ τὸν βαθμὸν τῆς παρ' αὐτοῖς
ἀναπτύξεως τῆς ἡθικῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ τὴν ἐν τῷ
χαρακτῆρι αὐτῶν ἐνυπάρχουσαν μείζονα ἢ ἥττονα πρὸς
τὸ ἔγκλημα τάσιν. Διὰ τῆς ἐφαρμογῆς καταλλήλου συ-
στήματος ἀνατροφῆς ἐν εἰδικαῖς ἰδρύμασιν ἔσται δυνατὴ
ἡ βελτίωσις τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων φύσεων, αἵτινες ἐκ τῆς
παρομαρτούσης τῇ ἡλικίᾳ αὐτῶν ἀπερισκεψίας περιέ-
πεσαν εἰς τὸ ἔγκλημα. Ἐνῶ τοῦναντίον ἡ διαρκὴς ἢ
ἐπ' ἀόριστον χρόνον κάθειρξις ἔσται ἀναγκαία κατ' ἐκεί-
νων, οἵτινες ἐπίμονον καὶ ἀκατανίκητον ἐκδηλοῦσι πρὸς
τὸ ἔγκλημα ῥοπήν, παρουσιάζοντες πολλάκις καὶ τοὺς
φυσικοὺς καὶ ψυχολογικοὺς ἐκείνους χαρακτῆρας, δι' ὧν ἡ
ἐγκληματικὴ ἀνθρωπολογία διακρίνει τοὺς φύσει καὶ ἐκ
γενετῆς ἐγκληματίας.

Ἐκ τούτων ἐπαρκῶς, νομίζω, καταδείκνυται τίς ἡ
περὶ τῆς δικαιολογικῆς βάσεως καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ποι-
νῆς δοξασία τῆς νέας σχολῆς. Κατ' αὐτήν, ἡ ποινὴ οὐ-
δένα ἄλλον ἐπιδίδωκε σκοπὸν ἢ τὴν κοινωνικὴν ἄμυναν

κατὰ τοῦ ἐγκλήματος, ἥς ἡ ἀνάγκη ἐπιτείνεται ἢ μειοῦται ἀναλόγως τῆς ἐντάσεως τοῦ πολεμουμένου κακοῦ. Ἀλλὰ πρὸς ἀκριβῆ διαγνώσιν τοῦ κακοῦ τούτου καὶ πρὸς εὕρεσιν τῶν μέσων τῆς ἀποτελεσματικῆς αὐτοῦ κατὰπολεμήσεως, ἥτοι τῶν καταλλήλων ποινῶν, μεγάλως συντελοῦσιν αἱ γινόμεναι ἔρευναι περὶ τῶν γενεσιουργῶν τοῦ ἐγκλήματος αἰτιῶν, καὶ ἡ ἐπὶ τῶν ἐρευνῶν τούτων βασιζομένη διαίρεσις τῶν ἐγκληματιῶν εἰς διαφόρους κατηγορίας.

Τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀποτελοῦσιν, ὡς εἴρηται, οἱ ἐκ φυσικοῦ ἐνστίκτου ἐγκληματίαι, οἱ μᾶλλον ἐπικίνδυνοι καὶ ἀδιάλλακτοι τῆς κοινωνίας, πολέμιοι, οὓς οὐδεμία ποινὴ δύναται νὰ περιστείλῃ, οὐδεμία φυλακὴ νὰ ἀναμορφώσῃ. Μὴ δυνάμενοι οὗτοι νὰ ὑποτάξωσι τὰς ἀγρίας αὐτῶν ὁρμὰς εἰς τοὺς θεμελιώδεις τοῦ κοινωνικοῦ βίου ὁρμὰς, εἰσὶν ἀνεπίδεκτοι πάσης μεταμελείας καὶ πάσης πρὸς τὴν κοινωνίαν συνδιαλλαγῆς. Ἐξ ἴσου δὲ πρὸς τοὺς ἐπικίνδυνοι τῇ κοινωνικῇ τάξει παρίστανται καὶ οἱ ἐκ συνηθείας ἢ ἐξ ἐπαγγέλματος λεγόμενοι ἐγκληματίαι, οἵτινες, ῥιφθέντες ἐκ τινος περιστάσεως ἐν τῇ ὀλισθηρᾷ τοῦ ἐγκλήματος ὁδῷ καὶ ἀδυνατοῦντες πλέον νὰ συγκρατήσωσιν ἑαυτοὺς, ἀποκτῶσι διὰ τῆς συνηθείας τὸν πρὸς τὸ κακοურγεῖν ἔρωτα καὶ πάντα τοὺς ψυχολογικοὺς χαρακτῆρας τῶν ἐκ γενετῆς ἐγκληματιῶν. Καὶ οὗτοι, ὡς ἐκεῖνοι, εἰσὶν ἀνεπίδεκτοι μετανοίας καὶ βελτιώσεως, διότι ἡ ἔξις τοῦ ἐγκλήματος, δευτέρᾳ φύσιν καθίσταμένη, ῥιζοβολεῖ βαθέως ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν καὶ ἀδύνατος ἔσται ἡ ἀπὸ ταύτης ἀπαλλαγὴ των.

Κατὰ τοιούτων ἐγκληματιῶν ἀντιδρῶσα ἡ κοινωνία καὶ ἀδυνατοῦσα νὰ προσελκύσῃ καὶ ὑποτάξῃ αὐτοὺς εἰς τοὺς διέποντας τὸν κοινωνικὸν βίον κανόνας, εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀνάγκην, ὑπεραμυνομένη τῆς ἰδίας ὑπάρξεως καὶ ἀσφαλείας, νὰ ἀποβάλλῃ ἀπὸ τῶν κόλπων αὐτῆς καὶ θέσῃ ἐκποδῶν τὰ φθοροποιὰ ταῦτα τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς στοιχειῶν. Τὰ δὲ πρὸς τοῦτο φέροντα μέσα εἶνε ὁ θάνατος, ἡ ισόβιος κάθειρξις καὶ ἡ ὑπερορία (*rélévation*).

Καὶ ἰδοὺ ἐγείρομενον τὸ περιλάλητον ζήτημα τῆς θανατικῆς ποινῆς. Πρόδηλον εἶνε ὅτι αὕτη οὐδαμῶς ἀπέχει πρὸς τὰς ἐκτεθείσας περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ποινῆς ιδέας. "Αν ἡ κοινωνία, εὐρισκομένη ἐν τῇ ἀνάγκῃ, ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ ἀποβάλλῃ ἀπὸ τοῦ κύκλου αὐτῆς καὶ ἀπαλλάσσῃται διὰ παντὸς ἀπὸ τοῦ ἀδιορθώτου ἐγκληματίου, ὅστις διαρκῆ κατ' αὐτῆς ἀπειλεῖ κίνδυνον, οὐδαμῶς ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὸ ἀπλούστερον καὶ ἀσφαλέστερον πρὸς τοῦτο μέσον εἶνε ὁ θάνατος. Τοῦτο δὲ πάντες οἱ ὁπαδοὶ τῆς νέας σχολῆς παραδέχονται, ἐξετάζοντες μόνον τὸ πρακτικὸν ζήτημα κατὰ πόσον ἐν ταῖς σημεριναῖς κοινωνίαις ἡ θανατικὴ ποινὴ ἀποβαίνει ἐφαρμοσίμος. Ὁ Garoffalo τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς θεωρεῖ ἐφικτὴν μόνον ἐπὶ τῶν μεγάλων ἐκ φυσικοῦ ἐνστίκτου ἐγκληματιῶν, παρ' οἷς τὸ αἶσθημα τοῦ ἐλέου ἀποδεικνύεται ἐντελῶς ἐλλειπὸν, τῶν ἀπαισίων ἐκείνων φονέων, ὧν ἡ ἀπανθρωπία ὑπερβαίνει πᾶν ὄριον, καθιστῶσα κατὰ-δηλον τὴν τερατώδη αὐτῶν ψυχικὴν ἀνωμαλίαν. Ὁ καθαρῶς ἐγωϊστικὸς σκοπός, χάριν τοῦ ὁποίου διεπράχθη ὁ φόνος, ὡς λ. χ. τὸ χρηματικὸν συμφέρον, ἡ ἔλλειψις

οίασδήποτε ἀφορμῆς ἐκ μέρους τοῦ θύματος, οἱ δεσμοὶ οἱ συνδέοντες τὸν φονέα πρὸς τὸ θῦμά του, ὁ τρόπος τῆς ἐκτελέσεως τοῦ φόνου, ὡς λ. χ. αἱ βάσανοι, ὧν ἐγένετο χρῆσις, δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς γνωρίσματα διακρίνοντα μεταξὺ τῶν ἀνθρωποκτόνων τοὺς φονεῖς ἐκείνους, ἐφ' ὧν ἡ θανατικὴ ποινὴ, κατὰ τὸν μνησθέντα συγγραφέα, δέον νὰ ἐφαρμόζεται. Ἀνεπαρκὲς δὲ εἶνε τὸ ὑπὸ τῶν ποινικῶν νομοθεσιῶν γενικῶς παραδεδεγμένον κριτήριον τῆς μετὰ προμελέτης ἢ μὴ ἐκτελέσεως τῆς ἀνθρωποκτονίας· ἡ μακρὰ ἢ βραχεῖα πρὸ τοῦ ἐγκλήματος σκέψις δὲν ἀποτελεῖ πάντοτε πραγματικὴν ἔνδειξιν περὶ τῆς μᾶλλον ἢ ἥττον κακούργου φύσεως τοῦ φονέως, ἐνῶ ταύτην θετικώτερον ἀποκαλύπτουσιν αἱ ἀνωτέρω μνησθεῖσαι ἢ καὶ ἄλλαι περιστάσεις, ὅφ' ἂς ἐξετελέσθη τὸ ἐγκλημα, προδίδουσαι τὴν ἐκτακτὸν ὡρότητα τῆς ψυχῆς τοῦ ἐγκληματίου. Πέραν τῶν ὁρίων τούτων ἐφαρμοζομένη ἡ θανατικὴ ποινὴ, προσκρούει εἰς τὸ ἡθικὸν τῆς κοινωνίας αἶσθημα, ἐξεγείρουσα τὴν ἀνθρωπίνην συνείδησιν καὶ προκαλοῦσα τὴν φρίκην καὶ τὴν ἀποστροφὴν.

Καὶ οὗτος βεβαίως εἶνε ὁ λόγος, δι' ὃν σήμερον πανταχοῦ σχεδὸν σπανιωτάτη γίνεται χρῆσις τῆς θανατικῆς ποινῆς, διότι ἡ συνεχὴς ἐκτέλεσις αὐτῆς δὲν δύναται πλέον νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὴν διὰ τοῦ πολιτισμοῦ ἐπιτευχθεῖσαν ἐξέλιξιν τοῦ ἡθικοῦ αἰσθήματος τῶν κοινωνιῶν. Ὁ ἀληθῶς πεπολιτισμένος ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ βλέπῃ ἄνευ φρίκης τὴν κεφαλὴν τοῦ ὁμοίου του πίπτουσαν ἐπ' ὀνόματι τῆς δικαιοσύνης. Ματαίως δὲ

κοπιῶσιν οἱ νομίζοντες ὅτι δύνανται νὰ ἀντιταχθῶσιν εἰς τὸ παρασῦρον τὴν ποινὴν ταύτην ῥεῦμα τοῦ πολιτισμοῦ καί, ἀντιστρατευόμενοι εἰς τὴν κοινὴν συνείδησιν, νὰ ἐπανιδρύσωσι τὸ ἱκρίωμα ἐν μέσῳ τῶν πεπολιτισμένων κοινωνιῶν, ἐνεργοῦν μετὰ τῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ κανονικότητος, ὡς ἐν ἄλλαις ἐποχαῖς.

Ἄλλως τε τὸ διὰ τῆς θανατικῆς ποινῆς ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς κοινωνίας ἀπὸ τῶν μᾶλλον ἐπικινδύνων κακούργων δύναται καὶ δι' ἄλλων μέσων νὰ ἐπιτευχθῇ. Τοιαῦτά εἰσιν ἡ διὰ βίου κάθειρξις καὶ ἡ εἰς ἔρημόν τινα νῆσον ἢ εἰς μεμακρυσμένην τῆς ἐπικρατείας ἀποικίαν ἀποπομπή, ὧν τὴν εὐρεῖαν ἐφαρμογὴν ἐπιζητεῖ ἡ νέα σχολή. Τὸ σύστημα τῆς ἀποπομπῆς, ἐφαρμοζόμενον ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ τῶν εἰς ἰσοθίαν ἢ πρόσκατα δεσμὰ κατὰ δικασθέντων, εὐρύτατα προσέλαβεν ὅρια διὰ τοῦ προσφάτου νόμου τῆς 27ης Μαΐου 1885. Κατὰ τὰς διατάξεις αὐτοῦ, ἀπελάνονται ἰσοθίως καὶ περιορίζονται ἐν τῷ ἐδάφει τῶν γαλλικῶν ἀποικιῶν μετὰ τὴν ἔκτισιν τῆς ποινῆς τῶν πάντες οἱ καθ' ὑποτροπὴν ἐπὶ κακουργήματι ἢ πλημμελήματι καταδικασθέντες, αὐξάνοντος μόνον τοῦ ἀπαιτουμένου ἀριθμοῦ ὑποτροπῶν ἀναλόγως τῆς βαρύτητος τῆς πράξεως. Ἡ ὑπέρμετρος ἐν Γαλλίᾳ αὐξήσις τῆς ἐγκληματικότητος καὶ τῶν ὑποτροπῶν ἐπέβαλε τὴν ἀνάγκην τοῦ νόμου τούτου, δι' οὗ κυροῦται καὶ προσλαμβάνει σάρκα καὶ ὅσῃ ἡ ὑπὸ τῆς νέας σχολῆς ὑποστηριζομένη ἰδέα ὅτι τὸ μόνον πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς κοινωνίας ἀπὸ τῶν ἀδιορθώτων ἐγκληματιῶν μέσον

εἶνε ἢ ἀπὸ τοῦ κοινωνικοῦ κύκλου διὰ παντός ἀποβολὴ αὐτῶν.

Ἄλλὰ τὸ ἔγκλημα δὲν ἐκπηγάζει πάντοτε ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀνεπιδέκτων πάσης περιστολῆς καὶ ἠθικοποιήσεως φύσεων. Παρὰ ταύτας ὑπάρχουσι καὶ αἱ ἀσθενεῖς ἐκεῖναι φύσεις, αἵτινες παρασύρονται εἰς τὸ ἔγκλημα οὐχὶ ἐξ ἐμφύτου ῥοπῆς, ἀλλ' ὑπὸ τῶν περιστοιχουσῶν αὐτάς ἐξωτερικῶν περιστάσεων. Ἐκ τούτων ἀποτελεῖται ἡ τὰς τῶν καλουμένων ἐκ περιστάσεως ἐγκληματιῶν, ὧν κατὰ μέγα μέρος ἡ δημιουργία ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν κοινωνικῶν ὄρων, ὑφ' οὓς βιοῦσιν. Ὁ σπόρος τοῦ ἐγκλήματος δὲν εὕρισκε τὴν αὐτὴν πανταχοῦ ἐπίδοσιν· βλαστάνει καὶ ἀναπτύσσεται ἀναλόγως τῆς γονιμότητος τοῦ κοινωνικοῦ ἐδάφους, ἐν ᾧ ἐρρήθη. Αἱ κοινωνίαι, ὡς λέγει λίαν προσφῶς Γάλλος τις συγγραφεύς, ἔχουσι τοὺς ἐγκληματίας, ὧν εἶσιν ἄξιοι.

Ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐγκληματιῶν ἡ ποινὴ δύναται ἀναμφιβόλως νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μέσον ἠθικοποιήσεως, ἐνισχύουσα αὐτοὺς καὶ καθιστῶσα ἱκανοὺς πλειοτέραν νὰ ἀντιτάττωσιν ἀντίστασιν εἰς τὴν πολλάκις ὀλεθρίαν τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος ἐπίδρασιν. Ἡ φυλακὴ διὰ τοὺς τοιοῦτους δύναται ἀληθῶς νὰ χρησιμεύσῃ ὡς σχολεῖον ἠθικῆς ἀναμορφώσεως, ἀποδίδουσα τῇ κοινωνίᾳ καὶ ἐπαναφέρουσα εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος τοὺς προσχαίρως ἀπ' αὐτῆς ἐκτραπέντας.

Ἄλλὰ τὸ σημεῖον, εἰς ὃ κατὰ τὴν γνώμην τῆς νέας σχολῆς δεόν κυρίως ἡ μέριμνα τῆς πολιτείας νὰ διευθύνηται, εἶνε ἡ πρόληψις τῆς τοιαύτης ἀπὸ κοινωνικῶν

αίτιων παραγομένης ἐγκληματικότητος. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εὐρὺ ἀνοίγεται στάδιον ἐργασίας τῇ κοινωνιολογίᾳ, ἥτις, ἀναλύουσα καὶ μελετῶσα τὰς ποικίλας τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ συνθήκας, ἀναζητεῖ τὰ τρωτὰ αὐτοῦ μέρη καὶ ἀποκαλύπτει τὰς ἀρχικὰς τοῦ κακοῦ αἰτίας· καὶ ἐν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ κυρίως καταφαίνεται ἡ μεγάλη τῆς στατιστικῆς χρησιμότης, ἥτις διὰ τῆς ἀναγραφῆς καὶ μεθοδικῆς κατατάξεως τῶν ἀριθμῶν, ἀνευρίσκει τὰς σχέσεις καὶ τὴν ἀμοιβαίαν ἐπίδρασιν τῶν τοῦ κοινωνικοῦ βίου γεγονότων.

Τὰ πορίσματα δὲ τῶν μελετῶν τούτων ἔχουσα πρὸ ὀφθαλμῶν ἡ πολιτεία ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ πᾶν ἀναγκαῖον μέτρον πρὸς μεταρρυθμίσεις καὶ βελτίωσιν τῶν παραχωγῶν τοῦ κακοῦ ὄρων, στερεοῦσα οὕτω τὰς πηγὰς τοῦ ἐγκλήματος καὶ ἀποπνίγουσα αὐτὸ ἐν τῇ γενέσει του. Τοῦτο δὲ πράττουσα πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς κοινωνικῆς τάξεως ἐκτελεῖ συνάμα καὶ κατ' ἐξοχὴν φιλάνθρωπον ἔργον. Πόσον ὠραῖοι καὶ πόσον συνάμα ἀληθεῖς εἶνε οἱ λόγοι, οὓς ὁ Quetelet θέτει ἐν τῷ στόματι τοῦ ἐγκληματίου, ὅστις πίπτει θῦμα τῶν περιστοιχουσῶν αὐτὸν κοινωνικῶν περιστάσεων : « *Αφετέ με νὰ ἀναπνεύσω ἀέρα καθαρώτερον, μεταρρυθμίσατε τὸ περιβάλλον, ἐν ᾧ εἰμι ἡττηκασμένος νὰ ζῶ, καὶ θὰ μοι δώσῃτε νέαν ὑπαρξιν. Οἱ θεσμοὶ ὑμῶν ἀνέχονται καὶ μάλιστα ἐνδοῦσι πληθὺν κινδύνων καὶ παρίδων, καὶ με πλῆττετε ἀντὶ ἀφροσύνης περιπίπτω εἰς αὐτάς ; Δὲν ἔπρεπε νὰ μερμυρήσῃτε μᾶλλον ἵνα πληρώσῃτε τὰ βάραθρα, ἐπὶ τοῦ*

χείλους τῶν ὁποίων εἰμι ὑπόχρεως νὰ βαδίζω ἢ τοῦλάχιστον, δὲν ἔπρεπε νὰ φωτίσητε τὴν πορείαν μου;»

IV

Τοιαῦτα ἐν περιλήψει εἰσὶ τὰ γενικώτερα πορίσματα τῶν μελετῶν τῆς θετικῆς σχολῆς, ἐφ' ὧν ἔκριναν ἀναγκάσιον νὰ ἐφελκύσω τὴν προσοχὴν τῶν παρ' ἡμῖν ἐπιστημόνων πρὸς εὐρυτέραν ἀνάλυσιν καὶ συζήτησιν αὐτῶν. Δὲν ἔχω βεβαίως ἀνάγκην νὰ ὑποδείξω τὴν ὑφίστην σημασίαν, ἣν περικλείουσι τὰ διὰ τῶν μελετῶν τούτων ἐπιλυόμενα ζητήματα. Τίς δὲν κατανοεῖ ὅτι ἐκ τῆς ὀρθῆς τῶν ζητημάτων τούτων λύσεως ἐξαρτᾶται αὐτὴ τῆς κοινῆς ἢ ὑπαρξίς, ἢ ἐξασφάλις τῶν πολυτιμωτέρων αὐτῆς δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων; Καὶ τίς, τοιοῦτου σκοποῦ προκειμένου, δύναται νὰ συμβουλευσῇ τὴν εἰς τὰς κρατούσας ιδέας εὐλαβὴ ἐμμονὴν καὶ προσήλωσιν ἄνευ καὶ ἐρεῦνης καὶ συζητήσεως τῶν νέων ιδεῶν;

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι αὗται δὲν προσεκτῆσαντο εἰσέτι τὸ κῦρος ἐκεῖνο, δι' οὗ αἱ ἐπιστημονικαὶ θεωρίαι μεταβάλλονται εἰς ἀξιώματα ἀνεπίδεκτα ἀμφισβητήσεως, καὶ ὅτι πολλοὺς καὶ δεινοὺς ἀριθμοῦσι πολεμίους. Ἄλλ' εἶνε ἐξ ἴσου ἀληθὲς ὅτι καθ' ἑκάστην προάγονται καὶ νέον κατακτῶσιν ἔδαφος¹.

¹ Οὕτω τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ ἐν Marburg καθηγητοῦ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου F. von Liszt ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Ad. Prins καθηγητοῦ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου ἐν Βρυξέλλαις συνέστη ἐσχάτως ἐπιστημονικὴ ἐταιρεία ὑπὸ τὸν τίτλον «Διεθνὴς ἐταιρεία τοῦ

Πανταχοῦ σήμερον ἡ ἀνάγκη τῆς ριζικῆς ἀναμορφώσεως τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων καταδεικνύεται. Ἐνῶ ἡ χαλαρὰ τῶν πολιτειῶν μέριμνα ἀφιερῶται κυρίως εἰς τὴν προσφορωτέραν τῶν φυλακῶν διοργάνωσιν πρὸς ἐπίτευξιν τῆς κρατούσης περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ποινῆς ιδέας, ἥτοι τῆς βελτιώσεως τῶν καταδίκων, ἡ ἐγκληματικότης οὐδεμίαν ἢ λίαν ἀσθενῆ συναντῶσα ἀντίδρασιν προβαίνει ὁλονὲν αὖξουσα καὶ κατακλύζουσα τὸ κοινωνικὸν ἔδαφος. Ἀρκεῖ νὰ ρίψῃ τις ἐν βλέμμα ἐπὶ τῶν ποινικῶν στατιστικῶν πάντων τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν, καὶ θέλει ἴδει προδήλως πιστούμενον τὸ γεγονός τοῦτο. Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις περὶ ἡμῶν, οἵτινες, κατὰ πολλὰ βεβαίως ὑπολειπόμενοι, ἀναντιρρήτως ὅμως δυνάμεθα νὰ διαυφισθητήσωμεν τὰ πρωτεῖα ἐν τῇ ἀπαισίᾳ τῆς ἐγκληματικότητος κινήσει;

Ἐν τοιαύτῃ ἐπιχαίρῳ στιγμή ἐρχομένη ἡ ἀνθρωπολογικὴ σχολὴ καὶ ἐπιχειροῦσα πάσῃ δυνάμει νὰ διαλύσῃ τὰς σκοτιζούσας τὴν ποινικὴν ἐπιστήμην πλάνας, διδάσκει ὅτι ἀδύνατος εἶνε ἡ ἐπαρκὴς τῆς κοινωνίας ἐξασφάλις διὰ ποινικῶν νομοθεσιῶν, αἵτινες ἐδημιουργήθησαν ἐν παντελεῖ ἀγνοίᾳ τοῦ ἐγκληματίου ἀνθρώπου, αὐτοῦ

Ποινικοῦ Δικαίου», ἐν τῷ προγράμματι τῆς ὁποίας ὡς ἄρθρα πίστεως ἀνεγράφθησαν αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς νέας σχολῆς, ὡς ἐξῆς: 1) Σκοπὸς τῆς ποινῆς εἶνε ἡ καταπολέμησις τοῦ ἐγκλήματος ὡς κοινωνικοῦ φαινομένου. 2) Τὰ ἐξαγόμενα τῶν ἀνθρωπολογικῶν καὶ κοινωνιολογικῶν ἐρευνῶν δεόν νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου καὶ τῆς ποινικῆς νομοθεσίας. 3) Ἡ ποινὴ εἶνε ἐν τῶν δραστηκωτάτων μέσων πρὸς

τουτέστι τοῦ κακοῦ, ὅπερ εἰσὶ προωρισμέναι νὰ θεραπεύ-
σῃσι καὶ ὑπὸ τὸ πρίσμα τῶν μεταφυσικῶν περὶ ἐλευθέ-
ρας βουλήσεως θεωριῶν, αἵτινες ὁσημέραι καταρρέουσιν
ὑπὸ τὰ κτυπήματα τῆς θετικῆς φιλοσοφίας. Διακηρύτ-
τουςα δὲ ὅτι ὁ μόνος τοῦ ποινικοῦ δικαίου σκοπὸς εἶνε
ἡ κοινωνικὴ ἄμυνα κατὰ τοῦ ἐγκλήματος ἐπιζητεῖ τὴν
πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ πρὸς τὰς θετικὰς ἐπὶ τοῦ
ἐγκληματίου παρατηρήσεις συνάδουσας ἀναμόρφωσιν
αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἰδέαι ἐπὶ μακρὸν χρόνον κρατήσασαι καὶ βα-
θέως ριζοβολήσασαι οὐδὲ ταχέως οὐδ' εὐχερῶς καταρ-
ρίπτονται. Ὁ ἀγὼν ἔσται μακρὸς καὶ ἐπίπονος, ἀλλ'
ἐξ αὐτοῦ φαινή θὰ προκύψῃ ἡ ἀλήθεια.

καταπολέμηση τοῦ ἐγκλήματος· ἀντὶ τοῦ ὅμως τὸ μόνον μέσον
δὲν πρέπει ἐπομένως νὰ ἀποσπᾶται ἀπὸ τοῦ συνόλου τῆς
μετὰ τῶν ἄλλων πρὸς καταπολέμηση καὶ ἰδίᾳ πρὸς πρόληψιν
τοῦ ἐγκλήματος μέσων. 4) Η διὰφορίαι τῶν ἐκ περιστάσεως
ἐγκληματιῶν καὶ τῶν ἐκ συνήθειας τοιούτων εἶνε θεμελιώδους
σημασίας ὑπὸ θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν ἔποψιν κλπ. Ὑπὸ τὴν
ἐπίδρασιν δὲ τῶν ἰδεῶν τούτων συνεκλήθη καὶ εἰργάσθη κατὰ
τὸν παρελθόντα Αὐγουστον καὶ τὸ ἐν Βρυξέλλαις διεθνὲς συνέ-
δριον, εἰς ὃ πανταχόθεν προσῆλθον οἱ σπουδαιότεροι τῶν ποινι-
κολόγων.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000000054

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

A12061

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ